

МЭДЭЭСЭЛ

Бүряад Республикийн Арадай Хуралай хоёрдох зарлалтай түрүүшний заседанийн бэлдэхтэл аар эмхидхэлэй комитетийг эмэгээсэнээ:

Бүряад Республикийн Арадай Хуралай хоёрдохийн зарлалтай түрүүшний сесси 1998 оны июлиин 20-до 10 сагтаа Улаан-Үдэдээ, Сүхэ-Баатарын гудамждахийн 9-дэхийн байшанд Арадай Хуралай заседанийн зал соо нээгдэхэ.

НАЙДАЛЫЕТНЫЙ ХАРЮУЛХЫЕ ОРОЛДОХОБ

Арадай Хуралай депутатын кандидатуудай хоорондо угаа шаша тэмсэл болонооп байгаа гэж хэндэшье мэдээжээ. Нийтигүүлил 6-дахи Зэдийн округто аяар 10 кандидатуудай иргэ нийтигүүлил түлөө тэмсэжээ, нүүлэй нүүлэг «Коммунизм» колхозийн түрүүлэгчээ Ж.Д.-С. Батуев бидэг хоёр гаралт, Батуев 2435 дуу аважаа, би 3035 дуу авааг, хоёрдохиёо депутатын нийтигүүлил гээшэб.

Ургаахи зарлалда депутатын яланхиламжийн нийтигүүлил шалангаяа ехж байгаа. Илалтадаа баярлабашье, харгуулсанынхаа, уялагынхаа ехийн мэдээрийб. Тиймэхээ бүхий хүснэгтадаараа оролдоож, экономическая, социальная орсо хүндээ асуудалнуудын шийдвэрхэгүүлэгчээ.

Та бүгэдэй хүндэлэгшэ Алексей ИДАМЖАПОВ, Зэдийн 6-дахи округто Арадай Хуралай депутат.

Баярай угэ

Бүряадай ехэ цаган -
Австриин Грац хотодо

ПАНСИОННАТ «ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Это большое и приятное испытание - испытание комфорта, которое вы получите

- круглосуточная работа 100 общетерапевтических коек
- кафе, бар
- мед. услуги (массаж, Су-Джок, лазеро-терапия, дезинтоксикация, очищение организма методом энгеросорбции)
- макробиотическая диета
- минеральные воды (Аршан, Кука)

ПАНСИОННАТ «ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Это хорошо оснащенная поликлиника, где принимают врачи

первой и высшей категории

• лечение органов дыхания вис обострения, бронхиальной астмы, не осложненных сердечно-сосудистых заболеваний, урологических, акушерско-гинекологических, астено-невротических состояний, эпуреза, стоматологические услуги, зубопротезирование

• кабинеты массажа, лечебная физкультура, атлетическая гимнастика, галокамера, мануальная терапия, врач-тибетолог

ПАНСИОННАТ «ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Это 2-х этажные красивые коттеджи

- 1-2-х местные уютные комнаты со всеми удобствами
- чистота и порядок
- диетическое, сбалансированное 4-х разовое питание
- заказные блюда: позы, пельмени, кухня разных народов
- культурно-развлекательные и спортивно-оздоровительные программы
- прокат электро-бытовых приборов и спортивного инвентаря
- терренкурные маршруты по живописным окрестностям пансионата

ПАНСИОННАТ «ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Это возможность приятного отдыха

• организация деловых встреч, семинаров, встреч с друзьями

• свадебные и юбилейные торжества

• автостоянка, магазин, аптеки, киоск, фитобар

ПАНСИОННАТ «ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Это ваше здоровье, душевное равновесие, все условия для отдыха

Проезд автобусом №8 до

остановки «Дом отдыха».

Обращаться по тел. 34-43-44, 34-45-75

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО "ЗАВОД ЭМАЛЬПОСУДА"

ПОЗНИЦЫ,
БАКИ,
ВЕДРА,
КАСТРИОЛИ,
НАБОРЫ.
(301-22)
21-99-26
21-61-53

Адрес: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоеева, 97.

УнАННДАА нЭРГҮЛЭГТЫ

Зунаай энэ үеийн нүүцэлдэг олохон дахь хүнүүдүүдийн үнанда орожжо.

Амар наангаатай хахасаа гэхэн гашуудалтай мэдээсэл дуудлаад лэ байна. Сүлөө забдагүй ажлалтадаа. Гай тодхор хойно хойноо боложж болжна. Жэшээн, эдээ 2-3 хоногийн туршидаа 9 хүн эндэхин Сээцэнгэ, Уда голтугайдаа орожж, угы болоо. Нэгээ зариманийн олдоо, водолаз хүбүүдийн бэшүүн үшвэр бэдэрхээр зандаа, гэжээ республикын бэдэрхээр албанайхийн мэдээсэбэ.

Харин тэдээцэдээ хүдөө шотагуудаа туналамжаа эрийн 7 мэдүүлэх ороод байна. Түнхэндээ иргээрээ хүн Эрхүү голдоо үнанда аблгаа, Нижнеанггарскда бишыхан басаган бэдэрхэлжээдээ ороо, тийнхэдээ бүри наяаны үдэртээ Сотниково нийтийн ажлыудааг эрэхүн хажуудахи үнанда аблгаад оллоногүй.

Эдээ мэдээлүүдээс үзжээ байхадаа, бидээ ушигшадаа «Чөртэлжээжээгийн ялагчдын, илангын үхижүүдээс ганса шигэрхийн гол руу бүтэгдэхийн дахинаа хандааны байхадаа.

Галина ЗАИЛЕВА.

ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН БУРИДХЭГДЭТЭР

Буряад Республикины Правительствын эрхэтэ үүргээдүүргэхэн болзор тухай Президент Леонид Потапов тогтоо абаба. Энэ тогтоо дотор шэнэ Правительство буридуулж талаар тусхай комисси эмхижэгдэб.

Тушаалдаа оромсоороо Леонид Потапов өөрынгөө аппараадай зүблөөн дээрэ хуушан Правительствын гэшүүдээ хандажа, шэнэ правительствын эрхэдээс оротор уялануудаа дүүргэжэ байхыен соносхобо.

«Президентын тушаалдаа хоёрдохи болзортго кандидатурага дэбжүүлэх тухай удаан бодожо, сэдыхэлээ тамалан шийдхээ хум. Швэе бэхижээгүй үндээнэ нуури шээз донохонуудтаа орох гэжэ нанаадаа, Президентын болон эрхэтэнэй хараанаа зүвшөөлөө угэхэ гэжэ шийдээ нэм», - гэжэ ялжсан 11-дэй Буряад Республикин Президент Л.В.ПОТАПОВ тушаалдаа орононой баяр ёнололой уедэ тангригаа угэхэдээ, онсолон мэдүүлээ нэн.

Л.В.Потапов ажал ябуулгадаа дан эрд шийд-хэбэрлийнудые авадаггүй, экономикийн, социальна, бусадшие асуудалнуудые даамай бодомжтойгоор, удаа дараалан, шата шатаарны шийдхэхье оролдог, тиймэхээ республикин дийлэнх олон нунагшадай зүгнээ дэмжэлгэ абаа гэжэ угэхэлэгэд тэмдэглээн, шэнэ тушаалдаа ороноорын амаршалтан байна.

А.БАТОМУНКУЕВАЙ
фото.

АРАДАЙ ХУРАЛЫЕ ХЭН ТОЛГОЙЛХОБ?

Буряад Республикины Арадай Хуралда нунагдаан депутатууд түрүүшүүхийн хамтадаа сүгларжа, эмхидхэлэй иргэдэхий сессио дурдаждахаа асуудалнуудые зүвшин хэлсэб. Энэ сесси июлиин 20-до зарлагдахаа юм.

Сесси бэлэдхэхээ эмхидхэлэй комитет байгуулагдахаа, тэрэгийн буридээ хорин хоёр депутатууд оробо. Тус комитет хадаа Арадай Хуралай эмхи ёныг турим хаража үзэх, зарим тэды хубилалтнуудые бодомжжолон, бусад

депутадуудтаа дурадхаха, мүн Арадай Хуралай Түрүүлэгшийн кандидатурые зүвшин хэлсэхэе уялга даажа абаба.

Энэ үндэр тушаалдаа мүнөө дээрээ гурбан депутатуудай иэрнүүд бин хэбэртэй. Хэд бэ гэхэдэ, Арадай Хуралай урдахи зарлада Түрүүлэгшийн Михаил Семёнов, Правительствын Түрүүлэгшийн орлогшо Бато Семёнов, Буряадай Гүрэнэй университетэдэй ректор Степан Калмыков гэгшдээ.

Манай корр.

АМЕРИКАН ОЮУТАД АЙЛШАЛАА

Ная ишгэдэхэн Ташарай спортивна комплекс соо уласхоорондын мүрүсөөнүүд үнгэржэ, олон зониих нонирхуулба. Американ студентаудэй энэ шигтагай залуулшуулбаскетбол, волейбол наадлахаа, иргэ дахин шүүгээ, нүүгодсэлдээ алдаа.

Юундэ оюутад Америкээ Сэлэнгийн аймагта айлшалаа бэхжээ, Россиндээ нүргуулиин министерствын болон США-гай зарим университеудаа эхийн хоорондохи хэлсээнэй шоор таилсалгын иммэ аяналга эмхидхэгжээ юм.

Хүндэто айлшадые

ташарайхид буряад ёх заншалаар утажаа, ехэтэ гайхуулаа. Американсцууд ойро зуура айлшалхадаа, эндэхий колхозий ажабайдалтай, хүн зоний ажнаудалтай танилсаа.

Сэлэнгийн бусад шигтагууд холын айшадые, мүн лэ утажаа хүндэлчин байх юм.

Н. НАМСАРАЕВ.

Хүнхэрэй ажажынхид июнин хорёодоор хонинийнгээ хайшалалга эхилээд, хоёрдолоонхоногий хугасаа соо тэрэнээ түгэсчээ. 11 мянган хонид үбэлэйнгөө нэмэрүүлгэнээ суплуурж, бороогий нүүлээр эли бодо захарнан бэлшээридэ гараба. Түлгэнүүдэй толгой бурийн зүбөөр илгажа, шанаа шэгнүүрээрн тааруулж бэлдээ.

Хайшашадыехангахаахаа найнаар табяатай байжаа ахлахаа, таталдахаа явараа ушараагуй. Хамтын эдээн бээз угааха душ хододод худэлжэ байгаа.

Мунэээндэ орохон тохиомж Омск хотод элгээгдэжээ, тэндээ угаагдаад, зөөри болохон Хүнхэрэйхид оронд машаа зэмсэгий тохиомж абана.

Цырендондок ГОНГОРОД

ҮНДЭР ХАЙРА - ЭЛІТЭ ЭРДЭМТЭНДЭ...

Монгол болон России гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбоо хүргжээлгээ онсо габьяатай байнаанай тулее хээл бэшэгэй эрдэмий доктор, профессор, России Федерации эрдэмий габьяата ажал ябуулагдаа Даши Батуевич Улымжиевтэ Монголий үндэр хайра - «Алтан гадаанаай» орден баяр ёнололой оршиандо баруулагдаба. Манай буряад элитэ эрдэмтэй аша габьаа үндэрөөр сэгнэнэн энэ шагналалыг Монголий президент Н.Багабанди өөрөө баруулаа.

Д. ХУБИГҮЕВ.

АЛТАЙ МЕДАЛЬ - БҮРДАДАЙ ЭДИР АРТИСТИЧНУУДАА

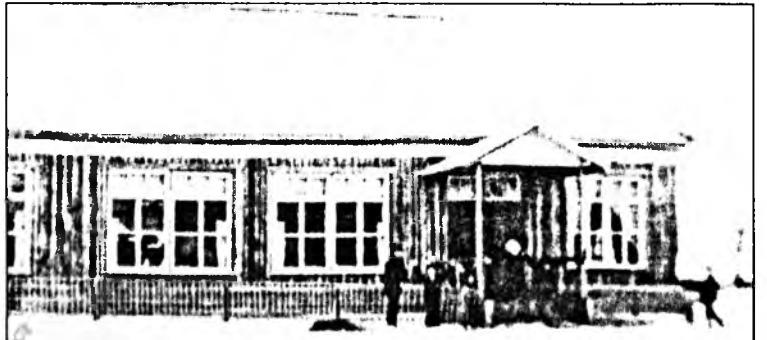
Санкт-Петербург хотодо бүхэдэлхийн циркын артистнуудай фестиваль үнгэрэгэгдээ гэжэ манай газетэ мэдээсээ нэн.

Тэнээ Буряадай циркын нүргүүлиин эдир артистнууг Эмин Цыдендамбаевна, Баирма Зодбоева, Аяя Хабеева гэгшэд «Нэрийэ байна могойнууг» гэхэн номер харуулнаан байна. Энэ фестиваль-конкурсын алтан медальда хүртэхын түлөө гүрэнэй 14 циркын артистнаар бэлг шадабарияа харуулаа. Тэдэнэй дундаа Буряад ороной уян нугархай басагадууг эрхим найнаар номероо харуулж, алтан медальда хүртөө.

Конкурсын түгэсчээдээ элдэб гүрэнүүдээ тулөөлэгэшэд манай басагадые бэлг талаангаа харуулхыене урианан байна. Тиймэхээ Буряадай циркын нүргүүлии наажан байгуулагдабашье, ажалай түрүүшүү дүнгүүг элеэр харуулагдаба. Энэ фестивальда хабаадахын тутаа Буряадай Эрдэм нуралсалай министерство (министр С.Д.Намсараев) мүнгөөр ехэ түнхаламжа үзүүлнэн байна. Энэ ехэ найшаалтай Саашадаашье циркынай эдир артистнаар бэлг шадабарияа ялас гэмэр харуулж!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдир артистнаар тайлан дээрэ.

Эхин нургуули

нургуулийн директорийнүүдээр худэлнэн
Ш.Э.Базаров,

БАГШЫН СОЛО ДУУДАЯЛ...

Захааминай аймагай Утаатын нургуулийн 75 жэлэй ой гүйсеб

Эгээл түрүүшүүн нургуули 20-өод иноор ишгээдээ, Далахай шотагай Хабарзаанд байна Гунгаагай гэр асаржса табяад, эхин нургуули ишгээхэн юм. Зарим нурагшаад Санаагада ошонгуйгээр сэхэ Улэгшиэндэ ошоожсо, 7клас дүүргээд, багшааралжадаг ён. Долсон Лубсанова Тарбаев Ринчин хоёр нургуулияа дүүргээд, ишгэшинь- багшалжса эхилээ. Долсон сомоний секретаряар худэлнөө. Тэрэх хатуу шэрүүн үедэ Ринчин Тарбаев, Доржсо Цыденшилов, Бадма Шойдиков, Степан Ачитуев гэгигэд багшаар худэлнэн байнаад. 1938 ондо Д.Б.Порхов Наркомпрос ошиод, нургуули барихашинэ проектасарhan түүхэтий. Тишгэжэ 1941 онд намар шэнэ нургуули бин болоо. Ехэхубитаяа оруулжса барилсанан Ринчин Гончиков, Ринчин Попоев, Очир Цыренов, Шагдар Тубанов, Цыбикжсан Балжсанов болонод.

Мүнөө үедэ энэ нургуулида 166 нурагша нурана, тэдэнэртэх хори гаран багшанар заана. 17 багша дээдэ нургуули дүүргэхэн юм. Манай нургуулида дүй дүриэлвэр баян багшанар олон. Иэрэн хэлэхэ болоо наа, түүхэн багша З.П. Бильхенова, ород хэлэхэ ба литературын багша Х.Д. Сосорова, тоо бодлогын багша А.Г.Доржсүрээн, хүмүүжүүлэгээ И.А.Донсарунова. Эхин классудай багшанар Л.Б.Тубшинова, Р.Н. Цыренова гэгигэд мүн лэхүндэтий багшанар юм.

Нургуулийн ажсалай ветеранууд мүнөө наанайгаа амаралтада гарваанье наа, мийн нуудалгүй, харин аша гушанараа харалсажса, наихан нургаалаа хэлэжээ байдаг зандаа. Арадай эгэээрэлжий отличник Татьяна Санжиева Сампилова, России гэгээрэлэй отличник Мария Аюшевна Базарова, Екатерина Доржсүрээн Гонжитова, Хандажсан Очировна Хартаева ба бусад багшанар олон ухижүүдэй нургуулиин бөгөөнхөө бээс даанги харгыдань үзэшгэхэн байнаад. Захааминай аймагай элдэб нургуулийндаар мүнөө худэлжээ байна багшанар мүнөөнчье болотор Утаатын нургуулттай ехэхайни харилсаатай.

Хэдээ хүндэс сагай тохёлдооинь наань, нургуулиин багшанар нурагшадай түрэлхидтэй эбтий этэйгээр ажсалас эмхидхэдэг юм. Нургуулиин занабарилга ехэнхи ушартга түрэлхидэй хүсөөр хэгдээдэг гээши. Эхин классуудай нургуули мүн лэхэдэнэй хүсөөр баригддадаа, тэдэнэй туналамжсаар олонхикашибидүүд шөрдэгдээ,

Мундийн директор
И.Ц.Бадмаева

Техническэ худэлмэрилэгшэ Д.Д.Дармаева

Табияд онуудав

Багшанар М.Г.Намсараева, Б.Л.Шагдуров шабинартаяа

Багшанар Н.Ш.Тубанова, Л.С.Норбоев нурагшадтаяа

сагаададаа, нургуулиин түүлээн бэлдэгд Утаатын нургуули малтай, нөхцөлбөх хөмөридшье байха. Нургуулиин ашаан машинаар, трактораар зундаа малайже тэжээлэлыг бэлдэдээг заншалта нургуулийнгаа дэргэдэг газарай эдээ тари теплицэтэй. Хартаабха таряад, памары янала хайни ургасаа авадаа гээши. Ухижүүд бүхэли үбэлдөв, хабартаа стололовод эдэгэлдэг юм.

Энэ мэцээр араа боломжоёо бэлдэж мүнөөнэй хүнээр сэвье дабажса гарахын түрэлдөнобди. Арадай зонойнгоо ён запшалын эрэгээн, экологическая хүмүүжүүлэгшталаа ехэхүдэлмэрияябуулагдадаа. Энэгээс гадаадаа шэнэ предмедүүдэй нурагшад шудалж. Дэлгүүрэй харилсаанай экономикин эзүүдэхээ ахамад классуудтаа үзэгдээдэг гээши. Англи хэлэ 2-дохи класснаа үзэжээ эхид. Тинимчээ хүндэтэй багшанартаа зориулаа.

Зүрхэ сээжышгээ гүн соо

Зүүдэндээшие, наанаадаашье

шабинарт

Уулзажа, золгожо, сэдыхэлээ ханажа,
Уумжилхэн нютагтаа арюун сарюун
Үнэр баян нуухмын хүсэнэб.

Р.Дымбрыгова, России Федерации
габьяатаа багша.

Будаев Амгалан 1996 ондо нургуулии дүүргээд, мүнөө Будаевийн гэрээний университетэдэй буряад хэлээ бэшэгжилэх факультетийн оюутан болонхой. Эхэ орох түрэл шотаг, шаг дуран, байгаали тухайн шүлэгүүдэй бэшихэд дуратай:

Ерэн үнгүн ариаантай,
Ехэ мүнгэлиг талгатай,
Мүнхэ сагаан Нарьдагтай
Минши Захаамин нютаг.

Шэдитэ гэрэлээр бадарнаан
Шэмэгти тоонто Утаата
Холо, ойрын замуудтаа
Ходо магтажа ябагшаб.

* * *

Бато Жалсарав 1984 ондо Утаатын дунда нургуули дүүргээд, Зүүн Сибирийн технологическая институт дүүргэхэн юм. Шээти хотодо ажсануунаа:

Ой модон баялигтай,
Олон суута ангуушадтай,
Ошон шэнги мүнгэти,
Омогтой минши Захаамин.

М.Ш.Будаева нурагшадтаяа

ОНОНОЙ ХАМНИГАДАЙ УЛЬГЭРНҮҮД

Дүшөөджэлэй туршадаа өврөөхамниган Онон хатан мурэнэй эрьеэдэх Тугшан нютагта тооцогийн хүн һэн хойноо хамниган зоной уг гарбалаар, ажабайдалаар, хэлэ, аман захёөлгоор, ургэл мургэлөөрьнь һонирхо һонирхоо, һүүлээрнь тон гунзэгыгөөр шинжэлхүү ажал ябуулжас эхилэн юумэй.

1962 ондо хоёр статьямни гаражадаа, хамнигадай түүхын, хэлэнэй асуудалнуудтаа зориулагдана юн. Тэрэшье үедээ хамнигадаар нонирходоо, Нийтийнинstitутдай хэлэбашэгэй хэлтэсий худэлмэрийн гадуур хэдэг байгааб. Нэгэл жэлэй туршада хамниган хэлзэр хэлэ башэгэй хэлтэсэй тусэбээ оруулагдажа худэлэөд, бэшэ шэнжэлгээз ажалан сагнаа гадуур
сагта

источники производят соловов от хамнихань Забайкалья и считают потомками киданей (Ивановский. *Manjuria*, стр. 4)»

Далее продолжает: « Вопрос о происхождении дауров и солонов, ... Даже вопрос об их этнической принадлежности оставался запутанным до недавнего времени, когда был проложен предел продолжающейся дискуссии, ибо языковые материалы с беспорностью доказали принадлежность дауров к монголам и солонов к тунгусам» (Советская этнография, 1, 1948, с. 56, 59, 60).

Г. М. Василевич подтверждает высказанное с воим материалом: «В Сов. этнографии за 1948 г. помещена статья Ч. М. Залкинда «Кидане, их этнические связи».

«Кидане, их этнические связи». Статья заканчивается тем, что «киданей следует рассматривать как древнемонгольскую народность, остатками которой являются современные дауры. Под властью этой народности в Великом Ляо жили народы и племена различного этнического происхождения, в т.ч. тунгусы-солоны (стр. 62). ... Восточная группа (тунгусов) имела самые тесные связи как с тюркоязычными, так и монголоязычными племенами, следовательно, и с киданями и предками дауров... Из материалов, собранных нами осенью 1948 г., от эвенков Эдян (Эдяны - Эджены), по китайским источникам, в XII в. были расселены к северу от низовьев Амура... Их потомки живут в Хабаровском крае, на Сахалине и Амурской области... Некоторые из них идут «по краю земли Кидань». «Кидань-земля» упоминается вместе с Онон землей, Сибирь-землей. Народ, живущий на этой земле, называется Кида-Кеда-Кедак...» (Г.М. Васильевич. К вопросу о киданях и тунгусах.// Советская этнография. 1. М=П. 1949. с. 155-160).

Б.О.Долгих подтверждает о монголизации тунгусов Прибайкалья и пишет: «У скотоводов-бурят бытование облавной коллективной охоты и весь комплекс традиций, связанных с ней, без сомнения, являются пережитками ранних ступеней их истории, когда они, если не исключительно, то по преимуществу были охотниче-рыболовческим народом, подобно тунгусам, если только само происхождение бурят как особой монголоязычной народности не является в основном результатом монголизации некоторых южных прибайкальских тунгусских племен» (Рец. Б.О.Долгих на брошюру Е.М.Залкинд. М.Н.Хангалов. Улан-Удэ, 1945, с. 1-62. // Советская этнография. 1. 1948, с. 248, 249). В работе Б.О.Долгих правильно подчеркнуто, что действительно южно-прибайкальские тунгусы заехали из кингидинов родов перешли к закаменским бурятам и ассимилировались среди них во времена проведения границы между Россией и Монгoliей в XVIII в.

Исследователь В.А.Туголуков делает попытку выяснения происхождения этнонима "хамниган". «Хамнеганами называют тунгусов буряты и притом не оленных тунгусов, а конных (мурченов). Ю.Д. Талько-Грынцевич писал, что хамнеганами буряты и монголы называют тунгусов на реках Иро и Армак, и что в переводе это название означает "чертовые люди» (24, 75).

«чертовых людьи» (24,75). Племя ка-му-ни-хань упоминается в китайском сочинении «Дациньтуунчжи» («Общее описание империи Дации»), изданном в 1944 г. Составитель описания относил племя ка-му-ни-хань к тунгусам.... Современный исследователь говоря ононских хамниганов Д.Г.Дамдинов считает, что термином "хамнеганы" первоначально обозначались монголы, которые в отличие от их степных соплеменников обитали в лесистых и гористых местах (например, на берегах

р. Онон). ... Однако окончательно вопрос о происхождении этнонима хамнеганы пока не может считаться решенным...

В русской научной и официальной литературе этноним звенки до революции почти не фигурировал, во всяком случае, звенками тунгусов никто не называл. В китайских источниках звенки уже в весьма позднее время были известны под названием злунчунь (орочены)» (В.А. Туголуков. Главнейшие этнонимы тунгусов (звенков и звенов). // Этнография. М., 1970, с. 208, 214, 215).

Дагуураар нуудаг морито эвенкнүүдтэх хараа
хаа, хараан байха, тэдэнэр дагуурнуудые,
хамнигадье харааар мэдэхэ болонон байха
ёхтой.

Түүхэшэнжэлдэг эрдэмтэн Б.О.Долгих гээшний хүдэлмэрийд тунгусуудай буряад болонон ушарыг төмдэглээ нэмдлий. Тэрэг ушар Байгалаийн ярьёэр болонон байха.

Адли ушаронойн хамгийн гадай дээдээ үзүүртэй
Бэрцны дасандан дутэшгэз гарзартай сүсвэр нургын
ондоо омогой (луникер, пуцагат, чимчигин)
тунгусууд нийлэн, хоёр зуун жэлэй саада тээ

ороод хайлажа (ассимиляцида ороён), олдохой болинөн ха. Гансал тэдэнэй хэлэнээс ороён голтугай ангай нэрэнүүд дайралдах, жэшэнэй, буруун (хандагай), иргицаан «головатый лось», тунг. иргицаан «изюбр», дунэн буга, редко мутуу, тунг. моты «лось», хандагай, анам, тунг. анам «лось перед спарвиением», эмээнд хандагай, энэм, эвенк. энэм «самка-лосиха». Г.М.

Хэрбээз ононой хамнигад тунгус зон байхан аад, дагуур монгол, хидан монгол болохон haа, заал haа, шуна мяжандань, нюур-яһанай хэмжүүртээ тунгус янатанхаа улзэн улзгээд нюур-бээзын хэмжүүртээ гаражаа элирхэ ёнотой ха юм. 1950-аад о н у д т а

ЭРДЭМТЭН
И. М. ЗОЛОТАРЕВА
тарбальджин хамнигадтаа ошожо,
тунгас яхатанхаа улээн нюур-янанай
хэмжүүр (антропологическое измерение) яхана
хайнаар бэдэрээд, тэдэндэх баатай хэмжүүрэй
юашье олонгуй, харин түүрэг яхатанхаа улзэн
нюур-янанай хэмжүүрүүдээс олоор олоноюм.
Тэрэн тон тодоруулж түүрэг яхатантай (саартуул,
саарадуул, урянхан, хачин, узон, уляят, урянхай-
тугчин, дулигат г.м.) дутэй түрэлнууд болотордоо,
удаан саг соо хани, суг, түрэл садан болонониийн
эзлийжэ гаражаа ерээнх хаш.

Элжирээ гаражаа өрглийн хаш.
Тон гол нюүр-янданай хэмжүүрэй өхэнхи хубинь агын буряадуудтай адли хэмжүүртэй гэгдээн юм (Золотарева И. М. Этническая антропология бурят. // Этнографический сборник БКНИИ СОАН СССР. Вып. 1. Улан-Удэ, 1960, с. 26). Энэмнэй хадаа Онон мурэнхеэ эхилээд доошоо хамнигад башаа хидан монгол буряад отогуудтай (хори, эхирэд, булагад, хонгоодор, ашабагад, барагд, табангууд, харанууд) хамтаа хидан монголнуудай гурэн түрын XII зуун жэлдээ чижүүрчнэгүүдтээ бута сохиgdотор суг хамта нэгэ янатан байхнанаймний нэгэ өхз баримта боложо угзэн.

Профессор Л.Д.Шагдаров, С.Б.Будаев гэхэн шэнжэлгэшдэлтэ хэлэхэ ушар: Тэрэ энэ шэнжэлгэш хамниган зон заал хaa тунгус байнан бэшэ ага гу, - гэхэн хэлэлгэ гээшмэнай ямаршье баримтагуй, хооён угзэр дараалжа авахаа хэдэлгэ гаргагла болно гэж нанамаар. Тинээ тийтэрээ профессор Л.Д.Шагдаров өөрынгөө түрээнх ахатая (Базарсада) хамниган хүнэй хүбүүд байнанаа өөрөө мэдэржэх хэлэлжээ аад, заал хaa өөрыгээ тунгус удаха изагууртайбди, хүсөөр няажа, тэдээндээ аваашаж, бээсэхаруулхажээр оролдоно гэшэб. Үнэн дээрээ хидан монголнууд зон ха юмбиidi. Банаа баруун буряадуудад бөөгэй дурдлагадаа: хамниган ехэ баабаймний, урянхай өхөн ийбимний гэж урда сагнаас хойши XII зуун жэлнээ элинсэг хулиансаг шэнгээр нанаха, дурдажа яваад, манай элинсэгүүдндай тунгусууд (хамниган гэж угье) болгон оршуулжа хэлэхэмийн ямар удхатай угэх болонсон. Одоо энэмний буряд арадай сэссэн хошоо угэх гэршэлжүүгэнэгүй: будэн (шубун) бүгсөөгээршээ - гэгшэдэл адли. Эхирид булагадны анханды тунгусууд байнан аад, хидан монголнуудтай хамтараад, буряад отогуудай нэгэндээ оролсоод, нийлаэн, буряад зон болоод ябанаан зон байгаагүй юм гу даа? Тийгээ наа тэдэнэрэй хэлэдэг: бухын булашаанаа олдонон булагад, эрье дорноо ондонон эхирид гээшэн гэршэлжээ угзэн бэшэ аал? Тинээ тийтэрээ Хэрмын (Кырминские) буряадууд буршиш тохдорхойжлоо, «бидэнганса нюдээтий тунгус уг гарбалтай зомди»

Д. ДАМДИНОВ,
филологийн эрдэмэй доктор,
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Д. Г. Дамдинов
Шэтын областийн Кыринска райондо
боловон хамнигадай түрүүшүүнийндерэй
үедэ; Онон шадарай нютагай карта.
(Хорхалзадынч хожом, газаха)

УГАЙНГАА УДХЫЕ УУДАЛАН ШЭНЖЭЛЭЭД..

Журналист Ч.Д.Гомбоинда «МАИ-гай гэшүүн-корреспондент» гэхэн хүндэтээ нэрэ зэргэ олгогдого

РЕСПУБЛИКА соохи эзэл унинэй сонинуудай нэгэн «Правда Бурятии» газетын 80 жэлэй ойн баярай урдахана оронийн мийн нийслэл хотын Москвагаа баяртай мэдээсэлтэй ажтадан юм. Ушарын юун бэ гэхэдээ, 23 жэл соо соёлын таңагые амжалтатайгаар хутэлбэрилхэн, республикин журналистикин ветеран Чингис Доржиевич Гомбоинда Уласхороондын информатикин академиин Россин таңагай Советэй тусхай шийдхээрээр журналистикин талаар «МАИ-гай гэшүүн-корреспондент» гэхэн хүндэтээ нэрэ зэргэ манай Буряад ороной сонинуудай олон тоото худэлмэрилгэшэд соохи эзэлтуруулэн олгогдог бэгээд манай «Буряад үнэн» газетэдээ тобшохондоор мэдээсэгдэхэн. Харин мүнөө энэ тэмдэглэл соохи журналистикин талаар МАИ-гай гэшүүн-корреспондент, Буряад Республикин соёлын габьяатаа худэлмэрилгэшээ Чингис Доржиевич Гомбоинай зохёхы зам тухай тодорхойгоор хөөрэж үгэлтэйгээд, наандана.

Урданай буряад арад худа урагуудайнгаа угунгие хэдэн үе болоторь мэдэхээ абаахые оролдодог байхан гээшээ. Хэрбээ бууха бэриингээ, хүрьгэн болохо хубуунэй, байх угай байбалын, хараалхан хэрэгтын намын ёохор бутэдэгхэн. «Найнуугай хүн ямаршье үедэ муу ябадал, зондо, түрэл түтим болонон хүнүүдтээ харша хэрэг үүдхэхэгүй, тэрэнииехэсээртэй тоолодог» гээд, манай буряад арад хэр урданхаа тоолодог тула, байх уг үнгитай зонтой худа ураг болохые хүсэдэг, нилээд оролдолго гаргадагшье байхан, энэ заншалаа хубисхалай үе болотор тон наринаар сахидаг юнэн. Юундэ энэ заншалын хануулан бэшэнэбши гэхэдээ, Чингис Доржиевичай уг удамын баян түүхэтэй, зоной хэрэгтэй түлээ шармайн ордог сагаангуйд угай үри һадаан болоно бишүү. Үбгэн абаны Галсанай Гомбо хадаа Сүүгэлэй волостиин управын нарин бэшээш байхан тула малшабуряадайнгаа засагай дээдэйн зурсаануудтабарихан хэрэгүүдые жэншэдгүй

хайнаар бүтээдэг, мун тэдэнэй ажабайдалдаа тааруу зохид шийдхэ бэри абхуулдаг орд шье, эрдэмтэй, хуушан монгол бэшэгье нилээд хайнаар шудалхан хүн байхан гэхээ.

Харин түрээн эсэгэнь Доржо Гомбоевич Гомбоин хадаа, багшын ажалдаа бүхын наа

хараан үзэхэнэе тон хёроор бэшхэхээ гадна, олон тоото репортажууд, статьянууд болон очеркнууд соохиаа вэрын онсохон ажаглалтануудын хэжэрийгээрээ, гуурнаа нэгтээ нүхэд соохиаа, илгараадхидаг болобо. Эндэжэлхээ үлүүтэй саг соо бээз яналаа талааан харуулаад байтарь, залуу журналист

ябахадаа, түүхэтээ домогуудые, мун энэ асуудалаар элдэб үеын эрдэмтэдэй бүтээлнүүд соохиаа һонин баримтануудын хэрэглэн хөөрэдэг юнэн. Игэжэ багшынгаа һонирхолтойгоор хөөрэж үгэдэгье тэрэ үедээ 5-дахи классийн шаби байхан, харин мүнөө эрдэмийн доктор, профессор Буряад Республикин Эрдэм һуралсалай

Чингис Доржиевич жүрлистины хүшэрхэн ажай амжалтатайгаар эрхилбэй сүлөө сагтаа эрдэм шудаа эрмэлзэлээ орхёгүй хүн һүүлшины хорёод жээ туршада энэнхэрний Чин ханай үеын түүхын бар тануудые тодорхойлжон хөөлнуудые, шэнжэлэлгэн дын газетэдээ олпортолилу

«Байгалий толон» журнаалда (Байгаль) шүүмжэлэлэй болон библиографийн таңагые даагшар хүдэлхөөр уригдаба. Чингис Гомбоин эндэ гурбан жэл соо яналаа амжалтатайгаар хүдэлмэрийжэ ябахадаа, хотын шуялангаа холодон, хүдэе гаража, зоной ажабайдалтай дүтээр танилсахаа гэхэн эрмэлзэлээ айтадаг болобо. Тийгээ Чингис Гомбоин бүлөөрөө Түнхэнэй дунда нургуулида багшаар хүдэлмэрийлбээ. Удааны Агаяа бусажа, Хүнхэрэй дунда нургуулида һуралсалай талые даагшар хүдэлмэрийжэ, багшын ажалай онсо шэнжэнүүдье мэдэжэ абанаан юм.

Эдэбхитэй залуумэргжээлтийн ханаашье хүдэлмэрийжэ ябахадаа, элдэб зиндаагай хүтэлбэрилгэшэд тэдэниие өөхэднүүгээ харааны алдахагүйе оролдодог гээшээ аабдаа. Чингис Гомбоинай Хүнхэрэй хүдэлмэрийжэ байхаданы, Агын округийн хүтэлбэри «Агинская правда» газетын хароусалгатай секретаряар хүдэлмэрийхэн уриба. Удааны тэрэ «Забайкальский рабочий» газетын Агадахи корреспондентээр хүдэлмэрийжэ, журналистиын орёо ажалай нюусануудые жэншэдгүй байнаар мэдэхэ болоод, Буряад ороноо бусаан юм.

ДЭЭДЭ ЭРДЭМТЭЙ багшын дипломтой болонон Чингис Гомбоин «Бурят-Монгольская правда» газетэдээ зохёхы ажалайнгаа намтарые 1958 ондо эхилхэн бэлэй. Анханхаа юумэ бэшхэхээ һэдэбтэй залуу мэргэжлэлээ редакциин даабаряар республикин олонхон аймагуудаар, промышленнаа предприятинуудаар, соёлын болон эрдэмийг гуламтануудаар ябажа, тэндэ

министр Сергей Дашини маевич Намсараев болон бусадшье һурагшадын һанажа ябадаг.

Буряад арад хэргүүгаа Онон голой «Ехэ Арап» гэжэ газарые Чингис-ханай тоонто нютаг гээд тоолодог, мун энээн тухай олон домогуудые хэлсэдэг байхан гээшээ. Монгол угсаатаа арадуудые нэгэдүүлжэ, нэгэн нийтэ гүрэн болгож, туби дэлхэй дээрэ суурхуулжан Агуу Чингис-ханай ажал ябуулгые наринаар шэнжэлжэ тодоруулха батаа мэдэрэлдээ эндэ хүдэлмэрийжэ ябахадаа, Чингис Доржиевич батаар абтаан, энэ хэрэгээ бүхын наан соохи даамгайханаар бэлүүлжэ ябадаг гээд онсолмоор юм.

ЧИНГИС ГОМОБИН аж арадаа яналаа талаар мэдэхэ болонон, журналистиын хүшэр ажалдаа нилээд дүршэжэ, бодомжолх, бэшэхэшадабарияадэшэлүүлхэнэйнгээ удаа, Буряадай Эрдэмтүбэй Энэдэгэ-түбэд медицины сектортээр эрдэмтэ хүдэлмэрийлэгшээр оробо. Буризалуунаа хуушан монгол бэшгэхайнаар шудалханийн эндэ хүдэлмэрийхэдэн тон туhatай байбаа. Туйлаанаараа агаагаа амардаггүй үсэд нэтэрүү абаринь эндэ ехэл хэрэгтэй байбаа. Тэрэ үедэ түбэд, монгол бэшэгье түгэсээр мэдэхэ габжа, гэбшын зиндаадаа буризалуунаа хүртэжэ үрдиин, хашалган хамалганий хүшэр үеье дабаха азатай үбгэд эндэ олоор хүдэлмэрийжэ байгаа. Гэмпэл Гомбожапов, Лодой Ямпилов, Жимба Цыбенов, Бата-Мунхэ Дашиев гэгшэдэй харгалзалаа доро Чингис Гомбоин хүдэлмэрийжэ, хуушан монгол бэшгэйнгээ мэдэсвье буринарижуулжан юм.

Чингис Доржиевич эндэ хүдэлмэрийжэ ябахадаа, элитээр эрдэмтэн Пүрбэ Балданжаповай хүтэлбэрийн доро эрдэмийн хэз хүдэлмэрий бэшэхээ эхилхэн юм. Зүгөөр багшынгаа хүндөөр үвшэлжэ бэе муутай болоходо, Чингис Доржиевич Гомбоин Хүнхэрэй дунда нургуулида орд хэлэ, литература, түүхээ заадаг байхан. «Тогооншуулун», «Ехэ Арап» гэхэ мэтэ түүхэтэй газарнуудаар һурагшадтаяа ажаллана.

һанбайна. Чингис Гомбоин шэнжэлхы удхатай стати нууд Эрхүүгэй университет «Буряад хэлэ бэшгэгүү гэхэн согсольбори соо, м Буряадай нийтийн Эрдэм институдай олон тоо шэнжэлхы удхатай ному соо олоор толилогдод байна.

Леон Коэн Цэбээн Жамрано хоёрой бэшхэн «Хү Монголы хүхэ түг» гэ түүхэтэ романие Чингис Доржиевич түрэл хэлдээрээ оршуулаад, «Буряүнэн» газетэдээ толилуулж уншагшадаймийн зүгнэе е. баяр баясхаланда хүртэн: гээшээ. Оршуулагша эн түүхэтэ романын болго ябуулга мүнөө бүтээжэ байна.

Чингис Доржиевич Гомбоин «Талын түүдэгүүд», «Алхынын сууряан» гэхэн шүлэгүү дэйномой автор. Мун «Буряашүлэгэй дээжэ», «Буряа рассказуудай шэлэгдэмэ согсольбори» соо бүтээндэйн мүн лэ орохон байдал

Чингис Гомбоинай һүүлээ үедэ бэшхэн «Их Хориг XII XV зуун жэлнүүдтээ монголизагууртанай тахиж, сахиж ябахан мүнөөнэй газарнууд гэхэн соёлый, түүхы проектынгээ түлөө Rossi эрдэмтэдэй зүгнэе ехэхай шаагдажа, журналистики талаар МАИ-гай гэшүүн корреспондент гэхэн хүндэтээ нэрэ зэргэдэх хүртэб бишүү.

XIII зуун жэлдээ Чингис ханай тусхай зарлигаа Сэлэнгэ мүрэн, Хамар Да баан, Ариг Ус (Байгаль шадарай нютагууд Их Хориг (Ехэ Хориг) болгогдоно түүхэтэй. Байгаалин тэнсүүрие ахбартар наринаар сахиха, газар һэндэжэ хахалжа болохогүй, шэбээ хотонуудые хэмнээ олоор бариха болохогүй гээд энэ зарлиг соо заагдаан бэлэй. Мун энэ дайдада аба хэжэ агналга тон хорюултай байхан. Чингис Доржиевич энэпроект соохи Агуу Чингис-ханай 700 жэлэй саанаа абанаан энэ сэсэн зарлигые мүнөөнэй байдалдаа тааруулан хэрэглэхэ һанамжануудые онсолон хэлэнхэн байна.

Наанайнгаа амаралтада гараханье хаа, зохёхы ажалайнгаа жолоое батаар барихан аха нүхэр Чингис Доржиевичи чээ энэ хүндэтээ нэрэ зэргээрь амаршалаад, ажабайдалдань байхан наринаар хүсээ.

Далай Хубитуев.

20 ИЮЛЯ.	21 ИЮЛЯ.	22 ИЮЛЯ.	23 ИЮЛЯ.	24 ИЮЛЯ.	25 ИЮЛЯ.	26 ИЮЛЯ.
ПОНЕДЕЛЬНИК						
ОРТ	ВТОРНИК	СРЕДА	ЧЕТВЕРГ	ПЯТНИЦА	СУББОТА	ОРТ
до 16.00 - профилактика.						
ОРТ						
7.00 Доброе утро	9.00 Фильм «Ненависть»	8.55 Боевик «Один шанс из тысячи»				
10.00 Новости	10.15 Мультифильм «Кошкин дом»	10.15 Лотто-миллион. Спортного				
10.15 «Королёк - птичка певчая»	10.45 Слово пастыря	10.30 Дисней-клуб				
11.40 Смехопанорама	11.00 Мы	11.45 В мире животных	11.35 Пока все дома	11.00 Человек и земля	11.00 Новости	11.00 Новости
12.20 Домашняя библиотека	12.30 Угадай мелодию	12.25 Джентльмен-шоу	12.20 Домашняя библиотека	11.30 Утренняя почта	11.10 Домашняя библиотека	11.10 Непутевые заметки
13.00 Новости	13.00 Новости	12.25 Эти забавные животные	12.15 Домашняя библиотека	12.05 Каламбур	11.30 Пока все дома	11.30 Пока все дома
13.15 Вместе	13.15 Вместе	13.00 Новости	12.25 Играй, гармонь любимая	12.05 Каламбур	12.10 Утренняя звезда	12.10 Утренняя звезда
14.00 «Приключение королевского стрелка Шарла»	13.00 Службу России	13.00 Службу России				
15.25 В поисках пропавших сокровищ.	15.30 В поисках пропавших сокровищ.	15.25 В поисках пропавших сокровищ.	15.25 В поисках пропавших сокровищ.	15.25 В поисках пропавших сокровищ.	13.00 Возвращение Третьковки	13.00 Возвращение Третьковки
16.00 Новости	13.30 Америка с М. Таратутой	13.30 Играй, гармонь любимая				
16.20 «Тим-тим идет по снеди»	14.00 Крестянские ведомости	14.00 Крестянские ведомости				
16.45 Марафон 15	17.05 Звездный час	17.40 «Пещера Золотой розы»	18.10 До 16 и старше...	18.30 Вокруг света	14.00 Комедия «Страсти» по Владимиру»	14.30 Подводная одиссея команды Кусто
17.05 Звездный час	17.40 «Пещера Золотой розы»	18.10 До 16 и старше...	18.30 Вокруг света	13.10 Вместе	14.00 Смехопанорама	15.20 Смехопанорама
18.30 Вокруг света	19.00 Новости	19.20 «Королёк - птичка певчая»	20.05 Час пик	20.30 Угадай мелодию	13.00 Новости	16.00 Новости
19.00 Новости	19.20 «Королёк - птичка певчая»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
19.30 Вокруг света	19.30 Угадай мелодию	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
20.05 Час пик	20.30 Угадай мелодию	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
20.30 Угадай мелодию	21.00 Тема	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
21.00 Тема	21.45 Спокойной ночи, малыши!	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
22.00 Время	22.00 Время	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
22.35 «Горец»	23.45 Жизнь замечательных людей.	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
01.35 Новости (до 01.50)	01.35 Новости Алексей Герман	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
02.10 Новости (до 02.35)	Алексей Герман	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
03.00 Фильм Алексея Германа	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
04.30 - «Первые поцелуи»	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
05.30 Концерт артистов города	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
06.30 - «Дым Отечества	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
07.30 - «Первые поцелуи»	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
08.00 Мультфильм	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
08.15 Проснись	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
08.30 Вести	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
08.55 Подробности	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
09.10 Дежурная часть	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
09.25 Товары почтой	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
09.40 Деньги	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
09.55 Мультфильм	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
10.15 Городок	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
10.40 Подиум	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
11.10 Санта-Барбара	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
12.00 Вести	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
12.20 Православный календарь	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
12.30 «Развязка Петербургских тайн»	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
13.25 «Вечный зов»	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
14.30 Автошоу	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
15.10 Башня	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
16.30 Славянский базар в Витебске.	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
17.30 Башня	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
18.30 Славянский базар в Витебске.	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
19.15 - Мультфильм	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
19.30 - Боряд орон	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
20.15 - Мы и налоги	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
21.00 - Вести	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
21.30 - Годобонс	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
21.45 Концерт артистов города	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости
22.00 Концерт артистов города	«Проверка на дорогах»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	19.40 «Пещера Золотой розы»	13.30 В мире животных	16.00 Новости

ПСИХОГРАФИЧЕСКИЙ КОНТАКТ

Меня заинтересовало ее психографическое или осмографическое творчество - наиболее яркое и впечатляющее - прямое материальное доказательство контакта с онким миром. Раньше, не владевшая искусством рисования, она теперь обладает способностью пастой и ломастером творить чудеса. Тонкий мир, изображенный ею, необыкновенной пастой и ломастером, создает чудеса. Тонкий мир, изображенный ею, необыкновенной пастой и ломастером, создает чудеса.

Важными событиями на Земле и в Космосе. К настоящему моменту она изрисовала 12 блокнотов, 7 ученических тетрадей и множество

пробела изрисовываются психографическими знаками.

Когда я показал эти рисунки известному бурятскому писателю Цырену Галанову, то

обычном, будническом удивительные природные творения: в глине из лужи, куче облаков, утесах и скалах у священного моря. Когда он

отдельных листов. Читая газету, она делает на полях «пометки»: все четыре свободные поля каждой полосы без единого

он по ассоциации вспомнил, что Дондок Улзытуев обладал фантастическим даром воображения увидеть в

голове, что в них изображены чьи-то портреты или какие-то картины, то присмотревшись внимательно, Цырен Раднаевич

МЭРГЭН УБГЭН ЯМААН-АХАЙ

(Ургэлжэлэл. Эхинийн 12-дохи нюуцтэй).

Дээгүүрн үшвэр 12-13 захирагша ноёг биш юм байна. Аюул угы. Наяар хүбүүнгээ бэшгэх баахаш. Бусаха харыг гарасг байна, тэрээндэнь ерхэнэй», - гээдээ. Энээндэнь Базарийн гэртэхин этигэбэгүй. Зүгөөр удангүй бэшгэх ержэ, нүүлдэнь, 1943 онд октябрь нарагаа Базарын гэнтэй гэртээ оржээ. Юун болоо юм гэхэдээ, «Смерш» таанчлаа албанаа ябахан ахамагаа операуполномоченнаа Бухадеев Базыр Бухадеевич (мүнөө бэе мэндэг ябана) хүндээ бэшээр шархатуулжсан ааг, гэртээ эмшэлүүлжээ үргэлжлүүлхэн нэгээ харын табилга абааг тэрээ ерхэн байгаа.

Цыренов Дугаржабай нийтийн һаабдай тэгшигээ нүхэрөө үзүүлхээдэйн, «Хатуу байна», - гэжэ харюусаа һэн. Уданшыгүй сэргэшиг дайнга унанай тэршэлгээ гэртэхинийн абараа. Тэрээ эхэнэрэй наантай болохон хадам эхээ үзүүлхээдэйн, «тэрээ үтэлшэхэн шабгансани тишээд мордоог, тэрээнгээ байтагай залуу хүбүүг дайнга унажа ябана, бурхангаа мүргөөг, зальбарааг байгты», - гээдээ. Шабганса үни болонгүй, наа бараа бэлэй.

«Ямаан-ахайн үнэхөөрөө мэргэншиен шалтажа үзэхэгээ, хэдэн залуу комсомол хүбүүг үбнээ руу мүнгэн хутагаа нюуцаа, оржо: «хутагамнай угы болошиоол» гэхэсэгээдэхэдэйн, үгчдээдэйн; «Тэрээ хутагаяа ошоод, үбнээн соохкоо үтэр авагты, үнэхөөрөө тэрэтийн угы боложо болохо», - гэхэн юм гэжэ Цыден-Доржо Дондуубон һанамжална. Имэшүү «шалгалта» Ямаан-ахайд Сэдүүгээ Дугармаа баргуулжсан. Тэрээхэнэр часытай байгаа, тин тэрээнээ гэрэй газаагахи булагдаа нюуцаа, мэргэндээ оржо, угы хэнээнээ дуулгахадань, тэрэн: «Ошоод углуунаа часаа аба», - гэхэн гэдэг.

Санжиева Хангасуу Будаевнагай (мүнөө бэе мэндэг ябана) түрүүшнэгээ хүбүүг түрээнэй удаа нэгээ хүхэншийн ехээр хабдааг, яхадааг, Ямаан-ахайд ариалуулхажаа ошообо. «Ерхэдээми, дүүрэн хүнүүг элжээгээ хүлээжэх нүүбэг. Ямаан-ахайд ушараа дуулгахамни: «Басаган, эдээ олон зон манга юумэ хүлэхэгүй. Би урдаа гүбөөдээ адуугахаа манажа ябахад, тэрээ руу нүүлдэгээ өрээрэй», - гээдээ. Дурдаан газартань ошоодомни, үбтэн хүхнэмни үзэжэ үтөөд хэлээ һэн: «Хүхэншийн хүйтэн

бооог байгаа. Зай, дүүрээ. Хомхой хүбүүтэй хүн байнаш, гэртээ ерээд, тэрээндээ энэ хүхээ хүхүүлжэ орхёорой, үвшинши эзэгэхэй». Удааны шигэжэ нэмэбэ: «Тэрээ хүбүүнши бэрхэх хүн болох юм байна, тээдээ 30 наанайн нүүлдээ хатуу байна».

Би тишигээ залуу ябахан ааг, ямаршиг тэнэн байгаа гээшээб: хэзээ холын аяар 30 жэл болоог тодхор болох гээндээ ухатай үгэндээгүйтэйн огтоошье гэжэ тишигээ тоогоошигүй, залуул хадаа залуу. Тэрээ Сашка хүбүүмни летчик болоог, ехэхийн ябажа байтараа, 33 наанайн дээрээ гэнтийн аюулда оржо угы һэн даа... Юумэ булынен мэдээг хүн хадань Ямаан-ахайд тишигээ хайса нүүрээ хадаа ябахан агаартай дээшээ үндыгээг, хүл дээрээ бодошоходонь, хажуудань байхан хүнүүг ехээ сошожо абааг байгаа. Энээншиен баана нюнгэйн мүнөө мэндэг ябахан Бадмаева Шойбон Данзановна, Цыбикова Дулмасу Цыбиктаровна гэгээдээ гэршэлнэ. Ямаан-ахайд өөрөө хөөрхэдээ: «Харааг бүтээгдэхийн заримдаа намайг унааг ябахан моритоймни дээшэн үргэдэг» гэжэ хэлэхэн (Агуу Содномов). Энэхэг ороной ехэг гардай өгөөнгүүд тишигээ түрээндээ болохон ааб даа. Агуураа манажа ябахадаа, уха голийн эрьеэд нүүрээ байгаалдай хөөрхэдээдэг, тэрээнтэй нягта холбоотой, тэрээндээ гэгээрүүлжэн, хубилгаан номдо хүртэхэн Ямаан-ахайд гэжэ мэргэн үзэлшэх хүн Хайрангын үбэртэхи буряад нюнгэйн ажануухан, эгээл хүндээ хүшэр жилийгээ Бурханай хайраар манай араг зондо туналжан. һайн даа, үндэр түрэлтэй Ямаан-ахайд!

Үбшээ зоболондо баригдаан зарим хүнүүдэй Ямаан-ахайн нэрые дурдажаа хандаагадань, тэрээ үбтэн мүнөөшье туналдаг гэжэ оло дахин дуулгаханби.

Рис. Ал.САХАРОВСКОЙ.

действительно находил их. Дондок, по его словам, очень хорошо воспринимал и понимал искусство импрессионистов, в то время запрещаемое политическим руководством страны.

Индийский философ и духовное лицо Шри Чипмой, живущий в Нью-Йорке, создал тысячи таких картин, как у Л., и назвал их «Джарна-Калам» или «Фонтан-Искусство». Его картины представляют собой интуитивное, самопроизвольное взаимодействие света, цвета и ритмов, в которых вместо изображения конкретных форм он отображает мир как единство, в котором все движется и все слито. Эти картины демонстрировались в крупнейшем в мире аэропорту им. Д.Кеннеди, а также в Японии и других странах.

У каждого продвигающегося свой индивидуальный путь становления и развития, в т.ч. и у Л. из Улан-Удэ.

«УПАВШАЯ С НЕБА КНИГА» из письма Марии МОЛОСХУЛОВОЙ

671260, Турунтаево, а/я 125, Дабаеву В.Ц.

...О рукописи, которую я вам пересылаю. Прежде всего хочу сказать об удивлении, в котором я пребывала, когда телекинетически получила текст художественной книги о пребывании посланца инопланетной цивилизации в России. Я очень удивилась, потому что текст шел на одном дыхании, и я как бы переместилась во времени и стала на какой-то миг участником того события, о котором рассказывается в тексте. Я читала, удивлялась, а потом решила сжечь полученную рукопись. Был 1991 год, и говорить мне с кем-либо по поводу рукописи просто не представлялось возможным.

И я сожгла рукопись в нашем парке. Но через месяц она пришла снова, в более повышенном качестве. Я еще больше удивилась, но не сожгла второй вариант. А

ТИМИ ПРИРОДЫ

Тонкий Мир живет рядом с нами и вместе с нами. Надо только быть внимательным, устремиться в знания и тогда Мир Тонкий можно увидеть, услышать, осознать.

Хочу поделиться о своих ощущениях. Но прежде, приведу слова из Учения «Живая Этика». Существует «гимн природы» - так называемое созвучия, возникающие при одолении тьмы. Они почти то же, что и музыка сфер, но более принадлежат Земле, нежели высшим пространствам. Люди отбрасывают каждый намек на высшую гармонию. Если она все же зазвучит, люди скорее признают, что у них звенит в ушах... Так, обычно музыку сфер или гимны природы слышат те, кто имеет сердце, напряженное любовью. Кто требует формула сердце, о любви, о сострадании, тот не откроет ухо для высших гармоний».

Прочитав такие слова, я пошла в лес с установкой, что иду слушать гимны Природы (т.е. настроила себя психоэнергетически). - В.Д.) Был прекрасный зимний день. Чистое голубое небо, яркое февральское солнце, белый сверкающий снег. Тишина. Я любовалаась Красотой земною и думала, что это есть гимн природы. Пошла домой. Вот уже показались дома поселка Авиазавода. И здесь услышала я стук дятла. Нашла его. Он сидел на телеграфном столбе, на его конусе, и долбил. Он так отчаянно долбил, что я прислушалась и внимательно слушала. Уловила, что удары разной силы, значит разная высота звука, прислушалась к ритму. И вдруг я услышала, как зазвучало дерево. Оно отозвалось на стук дятла. Дятел разбудил спящую жизнь, энергию, в дереве. Это было удивительно, восхитительно: дятел стучит, дерево звенит. Вот, гимн Природы. Вывод такой: нет смерти, есть переход энергии из одного состояния в другое, есть другая форма жизни. «Природы многочисленными эффектами сигнализирует человеку с возможностями естественного перехода вещества в энергию». Речи о новой энергии для жизни человека. Леса вырубают, кладовые земли выкачивают, планету разрушают.

Думаю, что в Тонком Мире надо искать новые виды энергии. Лидия ПИМЕНОВА

Страницу подготовил Валерий ДАБАЕВ.

Чураачи чигээ

Уншагшын һанамж

«ДОЛООН УЛААН НАНАН» ГЭЖЭ ПОЭМЭ ТУХАЙ

Би энээндээ урагша шулэг, поэмэ тээшийн ехэц уншадаг, нонирходог хүн бэшэ нэм. Хаа-яа энэ тэрэ шулэглэмэл зохёол уншахадаа, заримдаа ойлгоньшегүйгөөр үнгэрхэ ушарнууд байдаг. Үүлэй үедэ залуу, шулэгшэд, дуу зохёогшод олошорно гээд адаглахаар. Энээн тухай, жэшээн, «Сагаан наа» гэнэндуунай конкурс гэршэлнэ. Саг ондоо болоо, дуун, шулэгтушаа бэшэ, харин зүнэм талхан тухай хүн мүнөө бодоно гэжэшье болоно. Тээд үнэнх уран бэлгитэй, түрэхын голтой хүндэ саг ондоо, углөө-мүнөөгэхэ мэтэхабаатай бэшэ. Эндэ гэршэ - тус поэмэ. Ад уун сооноо хүлэг олдох, арад сооноо хубуун ургаха гэнэн урданай угэсэсэн мэргэн лэ байна даа!

Автор, хэбээрнэ, залууттар үеын хүн байлтай ха. Гэбэшье, энэ зохёолтон миний үеын гэхэгү, али тон минии бага наанай байдал харуулнаан, миний хуби занаян тухай сэхэхэлдээн, намда аргагүйдүү, наихан бүтээл байна даа гэжэхэлэх шухала.

Хүлгээтэ дайнай гал дүлэн соо алтан дэлхэй дээрэ түрөөгүйшье байнаа, үүлдэ мүнцэлнэн «олзо» үринэр миний үетэн соо аргагүй олон юм. Нүхэрээ дайнда алданаан ганса намгад үхижуу үргэжэ агадагшье, түрэдэгшье байгаа. Дайнай удаадахи жэлнүүдтэй түрээн миний үетэнэй лаб хахадын эсэгэгүй үдэхэн байха. Жэшээ болгон, дундаа нургуулида ябанан үеэхананаб. Манай класстаа 25 нурагшад бин һэн, тэдэнэй 14-нийн эсэгэгүй байдаг бэлэй. Бишье баана хайрата эхынгээ нэрээр обог хэжэхан соогоо ябанадаа!

Поэмэндээ нэгэ багахан хэхэг дурдада:

...Хүл доогуурын гулдиржа, Хэдэлэнээ нээтэн мүлхихэдэм, үүлэйнгээ нарин хилгаанаар нургаал үзүүлэн шабхададаг.

Нолонго татаан июдэтэй, Хорогүй Хонин номгон сэдхэлтэй, Хөөрхүй, наихан ямар амитан һэм!

Арбагар бага ханымни Аита хүлэг бэлэй лэ. Абагүй хатуу наанаймни Алтан хуяг гэлэй лэ!

Энэ угэнүүд намда илангаяа наихаагдана. Юубгэхэдэ, би багадаа мүн лэ имиз духа номгон хүгшэн моритой бэлэйб. Зохёол соо хэлгэдэхэндэ адли, тэрэ мори манай бригадир хутэлжэ, манайдаа асараад,

эмээл тохожо, мориндо эгээн түрүүн намайе мордохуулаа һэн. Тэрэ морин тухайгаа мунлэ - хөөрхүй, наихан ямар амитан һэм! Абагүй хатуу наанаймни алтан хуяг гэлэй лэ! - гэжэ хэлээшье угы наа, ходо һанажа ябадаг байгаал хаб. Энэ мэтэ олон тоото мурнүүдые уншаад, сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй байха аргагүйлдаа.

Долоо, долоо...

Долоо гээд, хэдэй бэлэй?

Нааял мориндо мордонон Тагар адуушантай адли тагаанатай урга шэрэнхэн (тэрэ ута ургын мүнөөхил бригадир Балта хэжэ үгөө янзатай)

тухашаржа, хүбүүн доловоо хүрээтэр тоо мэдэдэг-шье наа, «танил хүн бэшэ наань, мэдэжэ, хаяа «карбатай»! гэжэ томо болово дуратайшье наа, наядгаа и и гээд нургуулида орохын бэлэдхэл эжитээ хэхэнь өхэл һонин. Уняагай хоорондуур шууража наанжан шара саарлан дээрэ түрүүшнүүгээ тоо, үзэгүүдие би баана бэшэжэ нураанаа наанаб.

Уран зохёол гээш ганса поздэй сэдхэл соо мүнцэлхынгээ хажуугаар, ажабайдал гүн сооноо үндэхэлдэг гээшэ аабза. Эндэнээ бодоходо, автор ажабайдал ганса мэдэхэ бэшэ, мүн тэрэнээ нимэгёөр зураглан харуулж шададагын буришье наихаагтай байна.

Тус поэмийн бүхын наихан талын уран гёөр дуунаан харуулж бирахагуй дээрэхээ, үүл тээ богонихоор тэмдэглээ наа, нимээ: Эсэгэ ороноо хамгаалтын Агууехэ дайнда наанан хубуудэй баатаршалгануудые харуулнаан уран зохёол гээшэ далай мэтэ ехэ. Тэрэгүйдэ аргагүй. Дайнда угы болонон үбгээ хүлээн һамгад тухай зохёолнууд мүн лэ олон даа. Зүгээр долоотой хубуухэнэй нюдээр зураглан харуулнаан энэ хоёр үйлэ хэрэгхадаа, миний наанахада, аргагүй нарин байхынга хажуугаар, тэрэ үеын буряад талын малша бүлын үудал байдал, үдэр бүриин ажал хэрэг, наанаагаа зобохо юмэн тухайн үнан түрэлхи хэлээр хэлгэдэхэн гэхэдээ, ямаршье нэгэ юрэ бусаар наанадаад зүрхэндэ хүрэнэ, сэдхэльмийн хүлгүүлнэ.

Баян дэлгэр буряад хэлэмийн наалаба, бариба гэлсэхэш юумэн угы, нимэ зохёолнуудай бин болохо байгаа сагта, өөрүгээ доро дараан, ама хэлээ дэмы доройтуулнаан хөөрэлдөөнүүд ямаршье үндэхэгүй шэнги болоно бушу.

Надежда ЛХАМАЕВА,
инженер-технолог.
А.САХАРОВСКАЯГАЙ зураг.

НЭГЭДЭЛ

(Поэмэ-зорюулга)

«Нэгэдэл» гээд дэмы хэлэнгүй, Нэрынчын мүнхэлэн удхатай. Энде гоболтошье бэдэрнэгүй - Эгэээл үгэ аад, унгитай...

«Нэгэдэл» гэхэдээ, хүн зоной

Нээмэл бодолдонон этигэнэб,

Хүлгүү зүрхэнхийн сохиодолой

Хүснэгтэ холбоосын мэдэрнэб.

Нэгэдэл - юрын бүлэг бэшэ,

Нэгэн һаналай голто гэлэй.

Нийтийн хэрэг бүтээхийн түүвээ

Нийнэн хүдэлэх золнай гээд.

Уран бэшгэшэдэй нэгэдэл бүридэл,

Удахаа зохёолдоши нэмэри...

1.

...Дүшвээд опуудай һүрээтэ

Дүлээтэ дайнай жэлнүүд һэн.

Дүнгийнчын яншадан зүрхэндээ

Дүнгэлтийн хэрэгтэй үе һэн...

Гээдэл хохиодол гашуудаа

Гэрхээгээртэй хоргодоо һэн -

Гэйтгүүн аюулайшье бэшэл.

Гэмэлтийтэй шархаа һэн.

Тийнхэдээ хэдэй хүбүүдийн

Тэрэ дайнайнаа бусаагүйб?

Тэиоунт амгалан байдалай

Түлэв тулаадаа үнааб?

Эрх сүлөө, үнээдэй түлөө,

Эхийн дайрандай түлөө

Ами бээс, хурсаа шүлгэвээ

Атадшье гэнгүйгээр үгөөл.

Сэдхэл тэнюүн, даруу замттай

Сээрэн-Даша Цымшилэн гээд,

Байдаандай баатарлыг замттай

Базаров Бамбалш мартагдаагүй.

Бурияа тоонои, дүлээн соогуур

Бултантай суг дэхихадаа,

Буугай номон, боомбоо доогуур

Бузар дайсадаа намнахадаа,

Нэгэш гэдэргээ сухаряагүй,

Нэгэш зоримгий туладаа.

Буугай, гуурнааш алдангүй,

Булиха заяатай байгаал...

Ага шотагтаа бусанхай,

Аза талаангийн эдээжэ,

Ахамад гэгдэх золтой

Ажанаа нуухаяа ялайб?

Нэгэдэлээс суурхан үргэхээр

Нийнээдээсээрийн үгээдээ,

Арбаад элирхэн гэшүүдээр

Алхамаа нэгэдэлээрээсээ.

Хэрэг бүтээн бэлүүлжээн

Хэмжээ ябуулагань хэдэг даа!

Бэшээн зохёолоо хэлбүүлжээн

Бэлэгүйхэн ажал ха юм даа.

Нийтийн сугуулбары гээд наа,

Найма-юнсийнхэй.

Бүгэднүүд номуудаа тоолоо наа,

Бүриш олон - зуунхаа үлүү хя.

Семинар-зүблөөнүүсээ хийнчэд,

Сэхэ ябуулжан ажалнуудайш

Үнээрхэн табияд жэлнүүд соо

Үсөөн бэшээр тодоронхийл.

Эдир залуу авториуудай

Эмхиджэл, зүвшэн хэлэгчнүүдэ...

Элдэб янгатай, арадуудай

Урай зохёолай хайцдриүүд...

Алас-Дүриа, сибириинхид -

Айлшадай буунаанийн наихаалтай,

«Үүрэл Агамай, наалбарыш!» гээд

Түүхэлжээ сурхадаа, урматай.

«Толоний байгуулагдааар

Тоомнайшье бүри олошороо.

Шадал хүснэгтэй туршилжар

Шармайл орлогшад тодороо:

«Үндэр нахатайб» гэдэгтэй,

Үндэхэн хэлээс магтагша,

Үниний габиятай багша

Үбэгий Намсарайн түрүүтэй

Батажав, Самбуу, Гарманууд

Баан холыс зоринхий,

Туужа, роман, рассказуудайтai

Түлгатай башгэшэд болонхий.

Шуя-Хаца, Доржо-Хаигашье

Шудалнаа хэрэгтэй шудары,

Түрүүшин хэдэн номуудыс

«ДЭЭРЭНЭЭ ТАБИСУУРТАЙ ҮЛЬГЭРШЭД ТЭРЭ ДОРОО ЭЛИРДЭГ»

1990 ондо Яруутын аймагийн
Мужыхын дунда нургуулиин
багша Цырен-Дулма
Очирнимаевна Цыдыповат түрэл
нургуулидаа үльгэршэдэй
кружок байгуулхагэж шинийн
хэн. Элинсэг хулиисагуудай

байха ёнотой гээд хэвлэлтэй.

- Хэдэй олон үхижүүд «ульгэр
түрэлэдэгбид» гээд, наамдаа
дүтэлдэг. Тэдээн соохон эгэл
бэрхэнүүдьен шэлэхэгээшэ
хүндэхэн хэрэг. Харин
табисууртай эдир үльгэршэд

Теэд ганса хүнэй
ойлгуулгаа бэшэ, мүн
өөрийн оролдолгоноо
шадабари дулдыдадаг.
Гадна үльгэр түрэлэдэг
хүнүүд онсо табисууртай

Очирнимаевна Цыдыповагай
шабинаар байгаа. Бултандань
дипломууд барьоулагдаа. Тус
мүрүсөөнэй эгэл эдир
хабаадагшиа Арияа Цыренов
«Эдир гэсэршэн» кружогий

гэшүүн мүн. Арияа мүнөө
хөсрөхийн класста нурана. Ушее
1-дэхийн классай байгаад, тэрэ
республиканска мүрүсөөнэй
хабаадаанаа байна. Тус
мүрүсөөнэй Женя Ешеев
мэдээж үльгэршэн Паромон
Дмитриевийн түрэлхидэй

Гомбо Циренжапов

Зоригто Эрдэнэев

аудалгаар энэ нанаан бодол
багшин ухаагдаа мүндэлөө гү,
али занаян табисууртын байгаа
гү? Энэл ондо Цырен-Дулма
Очирнимаевна бэрхэх хөөр
хүбүүдьес бэлдэжэл эхилээ.
Харин нургахын тула өөрөө
үндэр мэргэжэлтэй байха
ёнотой болоно. Ц.-Д.
О.Цыдыпова ён заншалаа
бэрхээр мэдэдэг хүнүүдэг
хандажа нургаали бааа нэй.

- Намдаа Дашанима
Санжиевич Дугаров ехж туха
хүргэхэн байна. Дашиним
Санжиевичийн үльгэр
түрээхэн миндаан дээрэ
бэшэж абааб, - гэжэ бэлгэгэй
багша хөөрэнэ. - Дашиним
Санжиевичийн гадна Сергей
Шагжиевич Чагдуров үльгэр
түрээхэн шадабар тухай
тодорхойгоор хөөржжүүлж
байна.

тээр дордоо элирээд лэг гарадаг
хаюм, - гэжэ Ц.-Д.О.Цыдыпова
хөөрэнэ.

Мүнөө үед тус нургуулиин
«Эдир гэсэршэн» кружогто 8
бэлгитэйшүүл ябана. 1990 ондоо
жэл бүри үнгэргэгчдээг
ульгэршэдэй элдэг хэмжээний
мүрүсөөнүүд тус кружогийн
түлөөлгэшэдгүй үнгэригүй.

- Эгээл бэрхэх нургашамни
гэхэдэ, Гомбо Циренжапов
болоно, - гэжэ Цырен-Дулма
Очирнимаевна хөөрэнэ. -
Мүнөө Жаргал Жигжитов
шабимийн нургуулиа дүүргэж.
Тэрэнэй дүү Зоригто б-дахи
классай кружогто ябадаг.
Зоригто лимбэ дээрээ тон
бэрхээр наададаг гээшэ.

Наахан үнгэргэгчдэйн
ульгэршэдэй республиканска VI
мүрүсөөнэй 11 хабаадагшадай
7-ниний Цырен-Дулма

тогтоонон
тусхай шанды хүртөө нэн.

- Би нургуулиингаа,
үхижүүдэйнгээ, өөрийнгээ
талаанаа кружогто ябадаг
хүбүүдэй түрэлхидэй үнэн
үзүүрчинеэ баяр хүргэнэб.
Тэднэр бүхын арга шадалаараа
маанадта тунална. Ииш
тишийн ошоходомнийн,
өөхдийнгээ машшинаар хүргэнэ.
Ульгэршэдэйнхийн костюмууд
мүн лэ түрэлхидэй бүтээлүүд
юм даа, - гэжэ Ц.-Д.О.Цыдыпова
хөөрэнэ.

Царен - Дулма
Очирнимаевнагай хэжэ байнаан
нангийн хэрэгтэнхийн ехэ амжалта
хүсэбиди.

Борис БАЛДАНОВ
Гомбо САМБЯЛОВАЙ
фото-зурагууд.

БАГША БОЛОХО ДУРАТАЙШУУЛ СӨӨРНЭГҮЙ

Буряадай республиканска багшанарай
колледждо оролгын шалгагийн эсэстээс хүрэжэ
байна. Энэ жэл 210 хүбүүд, басагад колледжийн
богоно алхажа орохо ёнотой. Аяар 460 хүнэй
мэдүүлгэ ороод байхадань, багшин нангин ажал
хэхэ дуратайшуул үсөөрнэгүй чажжэж ойлгенооби.
Эхин нуралсалай таңгатаа эгээл олон мэдүүлгэ
орохой. «Эхин классай болон орд хэлэнэй,
литературын багша» гэхэн мэргэжэлдээ 144
мэдүүлгэ ороо. Энэмийн нэгэ нууридаа 5 хүн
тэмсэнэ.

«Буряад хэлэнэй ба литературын болон орд
хэлэнэй ба литературын багша» гэхэн
мэргэжэлтэй боложо гараадаа ехэ найн. Юундэб
гэхэдэ, эдэх хөөр предмет зааха аргатай болоно
гээшэ. Эндэ 60 мэдүүлгэ ороон байна.

Тус колледждо түрүүшүүнхээ заочно таңаг
байгуулагдаба. Мун эндэшье нураха
хүсэлтэйшүүл үсвөн бэшэ.

Борис БАЛДАНОВ.

Залуу наан - залитай

ЭДИР НАНАН - ЭХИН ДУУН

Сарюона ЭРДЫНЕЕВА:

«Би Хүсөөтын дунда нургуулиин 11-дэхийн клас
нурагшаб. Зургаадахи классаха шүлэгүүдые зохөөн
Сүлөө сагтаа уран зохёолшодой шүлэгүүдые дуратай
уншадагби. Ниютагтаа зориуулж бэшэнхэн түрүү
туршалгануудаа таанадта дурадханаб».

ХҮСӨӨТЭМНИ

Уужам иэмжэгэр

талаануудтай,
Үндэр майхан хадануудтай,
Түгнүүн эхинэй байратай

Түрэл миний - Сагаан-

Шулуутай.

Илдам налгай басагадтай,

Эрэлхэг дорюун хүбүүдтэй,

Үргэн золтой үхижүүдтэй

Үлгү миний Хүсөөтэмни.

Талха таряагаар үнэр баян,

Үхэр малнуудаар тоогүй

олон,

Ажалша зоноор элбэг зелдэр

Тоонто миний Улаан-хада.

НОМГОН ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭ...

Далайн эрьеэд амарха

Аза тудаба намда.

Алдар солотой «Океан»

Амар мэндэ шамда!

Номгон далай намайе

Хани ёхор угтаа.

Тула загаан манине

Тодоод, хүхээд абаа.

ТҮРЭЛ НУРГУУЛИ

Доро дохиноб шамдаа,

нургуулими.

Булган талата буурал

Буряадайм

Байгал далайн баруун бээдэ

Үргэн Түгнүүн эхин болохо

Тоонто миний Хүсөөтэ

нютагта

ОЛОНХИ МЕДАЛИСТНУУД ЮРИСТ БОЛОХО ЭРМЭЛЗЭЛТЭЙ

Байгаша оной июлиин
наймандаа Буряадай гүрэндийн
университетдэг оюутан болох
Дуратайшуулай саарна

дансануудые тушаагдан

дүүрэгээ. Гэбэшье июлиин

юнэнэй үдэр приёмно

комиссийн үмоониөө үдэшийн 5

саг болотор хүдээлээ нэн. Юуб

гэхэдэ, холын аймагуудаа

срээн гү, али ямар нэгэн

шалтагааныаа боложо, болзор

соогоо мэдүүлгээдээгээ үгээж

урдэгүй хүнүүдтээ энэ үдэр

илгагддаг.

Бүхийдээ Буряадай гүрэндийн

университетдэг тушаагданай

түүхээ 2-5 хүн томсэхээ. Зүгээр

эгээл олон зон-5-6 хүн түүхийн

факультетдэг нутагтадаа

эрмэлзэнэ.

Харин аяар 80 медалистнүүд

болов дипломтой юрист

болов хүндэтгэнэйн бай

найманыаа факультетдэг

оролгын конкурсын ямар

гэхэдэ, экономикин болон

хүгэлэлбэрлигийн факультетдэг

хүн, юридическодо - 4-5 хүн

химиины факультетдэг 2 хүн нэг

нүүри эзэлжээс эрмэлзэнэ.

Теэд Буряадай гүрэндийн

университет 900 хүнине 1-дэхийн

курсда абаа түсбэгээ

тиймчийн эгээл нүүрэлгээн

бэрхэгийн түүхийн

уваатайшиуулын илажа гаралт

болоно.

Хүбүүд, басагадта амжалаа

хүсэс.

Дыжит МАРХАДАЕВА

ЧУРХЭ СӨДҮХЭЛЭЙ МУРНУУД,
ЧУШОХУ ЁНОТОЙ ЗҮЙЛНУУД

«АЛТАН ДАЛИТАЙ ШУБУУХАНАА» АЛЬГАН ДЭЭРЭЭ АБАЙЙ БДАА.

Зүүн Сибириин гүрэнэй сөёлой болон искуствын академиал нурахадаа, Каролина

басаган заабол артистка болохоб гэжэ шиндээ һэн. Мэдээжэ театрт тайлан дээрээ бэлгү талаагаа харуулха, харгашадай норьем алга таниландаа хүргэх гүйн хүсэл артист болохо хүнэй һанаанд, сэдыхэлэйн обортозаабол байха ёнотой. Төд... үнэн дээрээ һанагдаагүй элдэб ушарнууд болодог бээз.

Мунно Каролина Викторовна Бадмаева улаан-Үдэ хотын Эдиршүүлэй уран һайханай байшанай Ааргэдэхи «Толи» гэхэн театральна студиин хүтэлбэрлигэш юм.

- Ухибүүдэг хүдэлхэб гэжэ иргэтийн һанаагүй. Төд дээдээ һургуулияа аүүргэхдэм, Эдиршүүлэй байшанд хүдэлхүемни Аурадхай. Би удаан бодомжолонгүй, зүвшөөлөө үгээ һэм, - гэжэ Каролина Бадмаева хөөрөн.

Түрүүлийн хэшээлүүд хүндэ, «аймшигтай» байгаа. Энэл үед Каролина Викторовна эдирхэн һайханай һанаа бишу.

Усолье-Сибирское хотын Эдиршүүлэй уран һайханай һургуули. Тэндэ Аниа Александровна Медведева гэжэ багша түрүүлийн үдэрхийн Каролиний зүрхэ сэдыхэл буляган юм. Шэдитэ юртэмсын орон... үльгэр аомогий геройнууд. Хүндэтэ багшигыгаа дүрэ гансатаа һанаа, ямар аргаар, хайшан гээд хөшөөлүүдийн үнэртэдэг һэн бэ гэжэ һанаа ишнийн һэн.

Энэ студи ерчийн 3-дахи классай һургуудаа эхилээд, 10-дахи классай хүбүүд басагад хүргээр, барагдаа залуухан багша Каролина Викторовнагай хүсэл зориждоонд аблагдажа, Үльгэрэй юртэмсын оисо иносатай таниласажа эхилээ. Олонхидын өржээр дэ тайлан дээрэ гарахади гэжэ һанаа бээз. Төд удаахан саг соо теоретическо хөшөөлүүд үнгэргэгдэжэ, үхибүүдэй тэсэбэри туршагдаа хаш зариманийн «нигээд ал

ицгийн тайлан дээрэ гарахагүй хаб даа» гээд, студида ябахаяа болигоныше ушарнууд байха.

Ерээн эдиршүүлэй дундаа угаараа бэлгүйтэй үхибүүдшье байха, гэбэшье иштэрүү, үсэд запгаараа шадахагүй юумээс туршажа, хэжэ һураха хүсэлтэйшүүлшье байгаа. Үхибүүдэй эдэ опсо шанарын элирүүлсн гаргажа шадахаа гээшэ багшил үүргэ.

Хоёр жэлэй хамтын ажалын үр дүнгүүд мүнөө дээрээ элсөр гаражаа өрс. Энэ студида ябахан турбан басагад Аниа Екимовская, Елена Гречан, Настя Голубева гэгшэд дундаа һургуулияа дүүргээд, багшигыаа мүрөөр Зүүн Сибириин сөёлой болон искуствын академида

барийн б даа гэхэн хүсэл хүн бүхэнэй зүрхэ сэдыхэлдэ мүндэлөө бээз. Эдир панаадаа энээндэ үнэншэжэ, оршон тойронхи байдалтай гансатаа тад ондоогоор үзэгдэдэг бэшэ аал? Тэрээндэл мэтэ Каролина Викторовна эдир артистигудтаа ажабайдалай һайхан талынен харуулха, ойлгуулха гэжэ оролдоно. Элдэб байра байдалтай гэр бүлүн үхибүүдэй энэ студида ерэхэдэ, ажабайдалай боро юрсэнхээс тааржа, өөхэдийн зохёөн сэдыхэлдэ тои таарамаа байдалдаа саг зуураханьшье һаа, һанаагаа амарна. Хари гүрнүүдэй элдэб үльгэр домогуудые сээжэ болотороо ушишан, номдоо айхабтар бэрхэ, нягта нариш басагахан Люба Луценко «Алтан жэгүүртэй шубуухан» гэжэ зүжигтэ тоомгүй,

шалгалта барихаа байцаа. Хоёрдохи жэлээ зунаай амаралтын үедэ «Толи» студиинхид аймагуудай лагерьнуудаар аяшишалжа, зүжэг паадаяа харуулна. Байгсаа оной хабар «литературия угтамжын өр» гэхэн зүжиг ахаа классуудай һурагшадтай табишил байна.

- «Звезда пленительного счастья» гэжэ уран һайханай фильм харааны үүлээр декабристинуудаа зориулсан зүжигтабиха һанаан бинь болоо һэн. Тэр үсэн байдал, зоной хоорондохи харилсаас хайлан гээд харуулхаб гэхэн бодолтууд ухаандамни гансатаа һанагдаа. Төд эндэгээл гайхалтай юун байгааб гэхэд, студиии ахамад классуудай һурагшад миний дурадхал ехэ һайшажа, дэмжээ бишүү, - гээд Каролина Викторовна энээхийн хөөрөн.

«Несчастную первую сестру» гэхэн зүжиг табижа, харгашадай үндэр сэргэлтэдэ хүртээ. Имээ үр дүнгүүдээс урмашан, үхибүүд багшишай хамта «Алтан далитай шубуухан» гэхэн зүжиг тайлан дээрэ табихаа гэжэ шиндээ.

Агаараар нийдээн Алтан жэгүүртэй шубуухан Алихан таанарта даллаха, Амар мэндмэе хүргэнэ.

Хэзээ иргэти аза жаргалай энэ шубууханийн алтын дээрэ

ТҮРЭЛ ХЭЛЭН, ТҮРЭН ДАЙДА... Эдэмний дэлхэй дээрэ юунээшье үнэтэй, нангин юумэн гээшэ.

Манай уужам Rossi дотор зуу гаран үндээн һянатан туд

«ХҮХЮУН НҮХЭДНИ һАЙХАН ДАА»

буридее ѿрын хэлэтэй, ѿно заншалтай. Бидэ - буряад зон, ханаашье, ямаршье һянатанай дундаа ябахаа һаа, түрэл хэлээз, түрээн дайдаяа хэзээдэшье мартахагуйди гэжэ найдадагби. Хүннөө байхаа жэгүүртэ шубуудшье үдээн үүрхайдаа бусажа өрнэх һа юм. «Газар дэлхэй дээрэ олон һайхан орон нютагуд бии, тээд гансал түрэл нютагнай зүрхэ сэдыхэлдэмийн одон шэнгийн һанагдан һябана». - гэжэ ордой сутаа багша К.Ушинский тон зүб хэлэнэн байдаг.

Баргажан болон Икадай хадануудай хоорондо, түүхын хуудаанд орохон Бархан уулын хормойдо миний тоонто болох Бархан нютаг оршодог юм. Сэсэрглиг һайхан талануудтай, элдэб үнгүн модото ой хубшэтэй, аюун сэбэр үнга голнуудтай, нэгэ үгөөр хэлэбэл, имээ һайхан шэдитэ газартаа би түрээд, тэндэл хайратаа барх ажмын, аха дүүнэрни ажанууна. Тиймэнээ тоонто нютагни һанаандам бүришье дутөөр, дулааханаар үзэгдэдэг.

Газар дэлхэйн хүрьнэн дээрэ ондоо гоё газарнуудай олоншье һаа, гансал түрэл Бархамни зүрхэ сэдыхэлэйн тэнсэлгүй ехээр татадаг юм. Нютагнаа хахасан ошоходо - үйтэй, зүгөөр танил таладаа, гэртээ бусажа, түрэлхи хэлэн дээрээ хеэрэлдэжэ ябахада, хэдэ гоё һайхам даа!

Хүн болохо, хүлөө шоройдохийн җалажа, хүдее нютагаа, дуулим ногоон дайдаяа, түрэл хэлээз магтадагби. Бархан нютаг тухай хэдэ гоё шүлэгүүд, дуунуд зохёөгдооб!

Улахан Бархан орой дээгүүр
Уньяартан хөврэнэл сайбар манан.
Уянхан сэдыхэлэйн изагуурта
Ушархан гансымны энхэрэлгэл.

Түрэл хэлэн тухай хэлэбэл, буряад хэлэн мунее гүрэнэй гэжэ тоологодог болонхой. Энэхүү ехэ һайшалтай. Бидэ эгээл түрүүн түрэл хэлэн дээрээ хеэрэлдэжэ һуранабди. Үүргэ тухайн хэлэхэ болоо һаа, түрэл хэлэмийн хүнүүдые эрдэм бэлгүйтэй болгоно, арадайнгаа гүн гүнзэгийн сэдыхэлтэй танилсуулна. Өөрүүгээ хэлэ мэдээгүй, сэгнээгүй хүн түрэл арадайнгаа сэдыхэл ойлгохо, Эхэ орондоо гүнзэгүүр дурлажа шадахагүй.

Мунее би таанадтаа хэдэн туршалгаяа дурадхахаа хүсэлтэйб.

ХҮГШЭН ЭЖҮҮДЭЭ
Хүгшэн эжымни, залуухан наһая
Хүхюу хүгэдтэ зориулаалтаа.
Хэзэн танай ажалые
Хүндэлхэ зон олон лэ.

Алтан дэлхэйдэ түрээн
урмандаа
Альган дээрээ үргэхэ
хүбүүдтэйт.
Ургажа һайхан аша зээнэрээ
Утгажа, хүлээж һуугыт даа.
ХАБАР

Улаан наар аргаахан
Улаа дээгүүр мандаба.
Уужам Бархан нютагтам
Урихан хабар өрээз.
Сэгээн ногоон дайдадам,

БАЙХАН ДАА
Байраа дээрээз харахадамни,
Бархан нютагни һайхан даа.
Баясаад, зугаалаад

ябахадамни,
Хүбшэ соогур ябахадамни,
Хүхын дунн һайхан даа.
Хүхээд, хөөрэлдөөд
ябахадамни,
Хүхюун нүхэдни һайхан даа.
Светлана БУДАЕВА.

ЭГШЭТЭРЭЭ ЭНЕЭЛДЭ

Нэгээтэ нэг
хүгшэнэй үнээп үгы
болоо һэн. Үнээгээ
бэээрэ бээдэрхээр
хото город хүрэб.
Тийгээд нэгээ орд
хүнтэй уулааба ха.
Орд хэлээнд ядруу
хүгшэн ишгэжэ асууба
гэх:

- Моя корова
видела вас?

Апрелиин нэгэндээ
Алдар аваадаа өрээд
хээбэ:

- Аба, би танай гамнаажа байсан шэгэбшээтий малгай нэгээ
шхүнен хайшалааб.

Абань ур сухалдаа дарагажа, хүбүүнтээс хөөрэлдэхээс болшиоод, газетэ барихийд һүүхадан, Алдар дүүлэлж:

- Апрелиин нэгэнээр! - гэбэ. Аба хүбүүн хоёр эльгэнэйнгээ эгшэтэр энээдээбэ. Абань хүбүүнүүзээ:

- Аха заха хүншие хүнгэлж ёнотай, хүншие мэхэлхэгүй, тэрэшинаа хадаа пүгэл ха юм, - гэжэ ойлгуулба.

Алдар худалдаар хэлчэн зэмсээ ойлгоожа, гансатаа муудаба.

Нэгэ хэдэй болонон хойно Алдар абынгаа малгайн үрөөнэи шхүнен үнхөөрөө хайшалдан юумз асарба. Абань уурлажа:

- Ши яаба гээшбши? Намаар наадаа хэхэ һанаа гүш? - гэбэ.

Тийгээдийн бишыхан Алдар:

- Түрүүн би худалаар хэлээб. Тийгээд худал гээшэ пүгэл

гэжэ ойлгохогоо, малгайн шхэхэ хайшалааб, - гэбэл даа.

Абань яахашье аргагүй болонондоо юушье дуугарбагүй.

Эржена САНГАДИЕВА,
БГУ-тай III курсын оюутан.

«Сагаан үбгэн-98» гэхэн конкурсдо

БЭРХЭ ХҮТЭЛБЭРИЙЛЭГШЭ ЯБАНДАН ЮМ

...Бэшүүрэй аймагай Хаяа шотгатаа абааар комсомолой, удаань партийна эхин эмхини, ВЛКСМ-эй райкомой секретаряар худалжэ, ажалай шатануудын Сергей Санжиев дабажа гараан юм. Ажлынпуудай залуулшид алдуул худалж ябахадань, эмхидхэхы шабадаритай Сергей Санжиевые аймагай хутэлбэрлигшэд саг сооны обеорго, КПСС-эй райкомой пропагандын тарагтаа, удаань

1966 ондо Хабаровскии партийна дээдэ нүргүүлийн дүүргэхэдэнь, тус таагыс дэагшаар томилоо. Эндээ хөржэл шахуу хүдэлж ябатараа, Охин-Булагай совхозойн парткомой секретаряар, уданишье гүй тус ажахын директорэрээр дэбжүүлэгдэхэн юм.

Хүдөө ажা�хын үйлэбэри шадамар бэрхээр, эдэбхийтэйгээр хүтэлбэрилжэ шадаха байхынен үндэрөөр сэргиэжэ, партиин обкомын, республикин Министрүүдэй Сөвөдий хүтэлбэрилгэшэд С.Г.Санжиевын арадай депутатуудай Бэшүүрэй : райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлгэшээр дэбжүүлжэ, өөхдийнхээ этигэл нийлабарий үзүүлээг бэлэй.

Сергей Санжиев ажажыгаа өөдөн үргэхэн түлөө хамсыгаа шуужа оролсоо. Ажакын хүтэлбэрилгэш боложо ерэхээр хөөрхэн жэл боложо байба. Энэ үе соо Үзүүлэц тосхон Сергей Санжиевийн танаа зобоодог байна. Урдаанд зуу гаран үрхээтэй айл байнаас тосхон жэлдээж жэлэд үсөөн хүн зонтийн болодог ён. Ингэж байхынен ойлгохон ажакын хүтэлбэрилгэшээ абаанаар отделенийн байгуулба. Отделений хутамбараагашоо тус тосхон

Сергей Гончикжанович

Байгал үргэн далайнтай гүнзэгийн 1741 метр, үргэншийн 25-80 мого, утасны 660 мого боловдог гээд мэдээж. Дэлхэй дээрэхин тунгалаг сэбэр үнсанай бүхын нөөсны 22 процентийн энэ далайдга салгидажа байдаг гээш. Мун газаага холын оронуудаар Байгал далайн хүснэгтэй наахинууг суутай юм. Эрье шадар ажануудаг нийтгэгдэж зон энэ далайн гуша гаран наахинай нэрэнүүдэе мэдсөдөг. Энээгээ мэдээжнүүдэгчийн дурдахийн

БАРГАЖАН. «Эй, баргажан,
долгинуудаа хүдэлгүйш!» гээг
эхилдэг орлог арагдай дууе хэн
дуулаагүйб даяа! Энэ һалхин
Баргажанай талаанаа хицээн
тарааг, Байгал далайн дунгурхы
тиоруугай хубяар долгиноо уудые
хүдэлгэхөөр, Ойхон олтиорог
тээшэ ошоходоо помгордог.

САРМА. Тон аюултай, хадын шашга хүснэгтэй һалхин юм. Сарма гэж эхийн үнэцэний дараахаас ордог жалгаар хүснэгтэйгөөр хүчин шуурхи гарахадаа, далаан аяарын аябсаас мөртэй үнэцэний

ДЭЭДЭ-ПОРИИЖ МАТДАЛ

**Манараад, хүхэрөод
харагданал даа**
Манайл Торинн
хадаанууднай,
Магтаалтайхан ордентой
Манай герой Гармаев.
Хүхэрөод чигжтайгаар

харагданал даа
Хүндэтэйл Ториин хаданууднай,
Хүндэтэйл Ленин ордентой
Манай герой Гармаев.
Хадаараал уньяартаад

Хэбтагайл Торинн
хадануудтай,
Хайратайл Ленин ордентой
Хамагайл герой Гармаев.
Дашнишина М. Ч. Н. Б. А. И. В.
изгаший болон

ИССЛЕДОВАНИЕ О ГОРНОМ КРАЕ

...Историческое отражение совершенно реально, а именно: с одной стороны, есть историческая теория, а с другой - факты бытия. Но сущность фактов бытия, очевидно, отражается в исторических исследованиях, допустим, в виде «История Закамья» Бадмы Шаркуевича Доржиева. Так, какова история этого района Бурятии, где родился, живет автор монографического исследования родного края. Эту историю следует назвать историей заселения края, администрации, управления, экономики, духовной культуры, физической культуры и спорта. Более того, история Закамья - это история бурят, эвенков, русских и людей иных национальностей, их история с

древнейших времен и до наших дней.

Именно этой историей Б.Ш.Доржцев посвятил две книги об истории Закамны. Вторая книга, вышедшая в 1997 году, представляет собой новую, исправленную, дополненную работу первой, опубликованной в 1993 году. Автор пишет: «Монография посвящается 70-летию образования Закаменского района».

Закаменского района».
Закамия - часть Бурятии, в
которой мы живем каждый день
и час. В рамках этого до скуки
привычного эмпирического мира
для нас, как известно,
возникают, расцветают такие
миры, как-то: искусство и
наука, история и философия,
математика и религия и т.д.
История края при всех своих
сложностях и простоте
обладают непосредственной
достоверностью.

Б.Ш.Доржиев, как и выдающийся философ Эдмунд Гуссерль, обратился к повседневным контекстам сознания, изучая историю Закамни, используя методы историзма и логизма. История Закамни написана ученым конкретно, на огромном фактическом материале, без теоретизирования. Все сферы района выступают для исследователя как сущностно понятная действительность, как многообразная чувственная конкретика. Эта история

ХОЙТО ЗУГЭЙ АРАДЧУУДАЙ НА

«Россия» гэхэн спортивна бүлгэмий Түбэй Совет Хөхжэлтийн асуудалнуудаар гүрэнэй хорооигийн хамта «Хүхибүүд» гэхэн программаар Бүхэдэлхэйн эдиршүүлэй на зориулаан, залуушуулай дүүдэц үндэхэн, арадуудай бар мүрсөө Хурамхаадын үнгэртэбэ.

Эмхицхэлэй хороонои түрүүлэгшэ, Буряад Республика профсоюзуудай сөөдэй түрүүлэгшийн орлогийн, экономикийн кандидат Е.Шабанов баяр ёнолжийн оршон байдалдаа цээж, булатцаа баяр хүргэхэн байна. Тийнээж олон тулдаанындууд эхилшоо бэлээд. Мурсыеөнэй, ахамад суд Доржо Биликтуевийн хүтэлбэрийн доро судейсээ коллоги үе наалмын замжилж хувьтасаны.

илагшадын элирүүлж байгаж нээн.
Бүхэд дээрээс чемпионуудын иэрэхэ болобол, дүүрэг изэж
П. Ефремов, Б. Билитусв хөсрөх гаадна Баянголой Сергея
Васильев Ологонов хоёр, Аргадын Саша Ширеторов, Вигалын
Гааргын Саян Маңдракшев, Саша Дамбаев, Улонхаан Нимаев гэгшэд болоно. Нийтдээрэй түгэсчэлдэ Хурамхаан гулваагай орлогшо Олег Доңдупов, Буряад Реси профсоюзуудай совдээр түрүүлгэцүү Сергей Тимин гэхээлээ. Мурсыненх дүнгүүдээр Аргадын эбтэй команда троосогоор түрүү нүүти хүргэжсэн байна.

Мурсын онд хажуугаар сүлөөгөөн гарахада, хабаадаг айшад Дэрээний эвнекүүдэй түб ошожо, Гаарын аршаан амсаан байна. Уран дархан, модоор нийлэгш Ефимов бүтээлчүүдээ сутгарааг шадта харуулаа.

Валерий

МАШИНА ПО ДОВЕРЕННОСТИ

действий, к числу которых относится и совершение сделок.

В связи с этим лицо, которому выдана доверенность на управление и распоряжение в транспортным средством, может продать этот автомобиль, подарить его или реализовать любым другим способом. Но в

этого срока ее действие прекращается (п. 1.1 ст. 188 ГК РФ), в связи с чем поверенный утрачивает свои полномочия по управлению и распоряжению

купил автомобиль у моего по доверенности и оплатил ее у нотариуса. Статья о том, что машина принадлежит владельцу выплачена полностью, нотариусу за выполнение доверенности не заплатил я. Однако, что мне сказали, что на деле машина мной не пользовалась. Так ли это?

КИРСАНОВ, г. Балашиха
Я действительно, очень многие, купили автомашиной на повседневное пользование выданной ее третьему собственником доверенности, заявляют, что они купили эту машину и являются ее

историями.

других радиально ст. 185 ГК РФ
и XX века доверенностью признается
одноименное уполномочие

лица (доверителя) для
представления купли-продажи

Бурятии представительства перед
такими лицами. Доверенность
заключается в отношении

авторитета, целью

заключения представителем

юридических

личного жилья

сторонами. В

его отражении

всех религиозных

закаменяется

и т.д.

также дальность
услуги

как археографическая

«История

МЗОМОН

фских наук

Для работы потребуется

сборка кафельных

культурных

ВСТАВКА ТОЛЩИНОЙ 1,5 ММ,

из кружевной мешковиной
зам. пределы диаметром 24 см и

швейные

ПРОВОЛОКИ

ЦИК. Толщиной по 20 см для

лучшей цветов.

1. Начните работу сплетением петли подвески. Отрежьте 2 нити

10 и 3 нити по 1 м 90 см. Уложите

«Хойто» зигзагообразно на подушке (3

находятся

короткие посередине и по одной

боковой стороне

боковой стороны

ОЛОНОЙ ТУЛӨӨ ОРОЛДООД, ӨӨРҮҮНГӨӨ ГАШУУДАЛ МАРТАХА...

Түүхийн багшаар манай Улаанчилгаагаа худалдсан Г.С. Митанов тухай шабиарын ходо дурсажа ябагаадби. Үндэр жэбжэгэр бэсэтийн багшины класста хүтэлүүлээд ороходоны, Генингий Степановичи нюэснэй хараа муутай гэжэ ойлгоо бэлэгбүү. Эрдэм мэдээсээхээтийн багшины хөшөөнүүдүүн онсо шалгармаанырхолтой, нютагийн нүргүүлийн ишигийн

хэрэгцээр ходолжаруултай ябаха. «Мүнөө би нюэснэй хараа муутай зоной нуралсалай—зүвшээлтийн эмхиэг ажалланаб. Түүхээ, обществоведенин зашигай, — гэжэ ньгээнэхээс бээсэй. Дахинсаа уулзахадам, энэл эмхишигээс директорээ орлогшоор хүдэлнэб, мундайшай ба ажалаа ветерануудаи сөвөөг толгойлийн гэжэ хооргоо бэлэй.

Өөрөөр хэдийн яздаажаябабаше, алтан дэлхийн чигээ зүйнээс аялжсан харахаа аргагүй бусад зондо сэргэхэлээрээ оролсон түхалжа ябахань сэргээгүй сэнтэй!

...Г.С. Митанов Москвага алба хаагшин бүлээд түрхэн юм. Түрэхийн Эрхүүгэй областийн Нүхэсэй аймаг тоонотой. Баганаа нюэснэй хараа муутайшье наа, эрдэм помдо эрмэлзэлтэй Генингий хүбүүн нүргүүлияа түгээхэнэй удаа Буряадай багшанаарай институдай түүхээ ба хээ

ажабайдалда тон эдэбхитэй гээр хабаадалсаагаа нэн. Иймэ түрүүншаштай багшишига 4 жэл хүүээлээд ябашаадань, манай «а» классаархи халаглаханаа маргадагтууби.

Удангүй Улаан-Үдэ нурхаяа сэргээд, Генингий Степановичтai хaa ja уулзашаагаа нэнди. Хажуудаа түнамаршан—харгышантай ямар нэгэн

бэшэгэй факультеттэй нурхаяа ороо нэн. Амжалтатайгаар нурхаян тулаа тэсэбэрий, нийргүй нүүнүүг...

Мүнөө Г.С. Митанов Бүхээрссин шодомуутай зоной республиканска бүлгэмэй түрүүлэгшийн орлогшо, нуралсалай—үйлээд бэрийн предприятийн директорийн орлогшо мун. Олон лээрэмдэг зоной байра байдалын хүнгэдхэлсөө, түнхалас даа. Мүнноо 60 наанай жабхалан дээрэ түрүүжагсаалай сэргэшийн

мээтэйн амар нүүдэгүү. Нийнайгаа хэшэг баяр эдэжэ ябахадань налархай нийхэн зантийн Галина Баадмаевна нүхэрлийн ёнотойл түлгүүри түнхалагшань мун. Галина Баадмаевна Железнодорожно райондо бухгалтераар хүдэлнэ. Улэгэнэдээ түрэхэн Митановтаний Люба, Инесса басагадын бухгалтер, врач мэргижэлтэй болонхой.

Бидэнэр, шабиарын Генингий Степановичы 60 наанайн ойгоор амаршалааг, үнэн сэдхээлэй шимэ мүриүүдээ зориулааби:

Олоной тулөө оролдоог — Өөрүүнгөө гашуудал

мартаха,

Олонон аша буянгаа Ядархан зондо хубаахаа — Энэрийн хайраар халинан Дивизионно станцида Забайкальский минометно-пулеметно сэргэй училишидэ нүрэдэг, сэхэ фронт эльгээгдээ нэн. Баруун фронто 50-дахи армин стрелково 277-дохи дивизиин 850-дахи полкдо взводой командир орлогшо, удаань взводой командир болоо. Залуу командир 1943 оной март нараа авгууст болотор удэр, нүнүүгүй шангаа байлдаануудай гал дүлэн соогуур ябажа, немец буулттараагаадаа Калужскоболон Смоленскэ областынудай хото, тосхонуудые сүүвэрлэлгээ хабаадаа.

Смоленскэ областиин Спас-Деминскэ районой Губино нүүрин шадар 1943 оной авгууст нарадаа шанга тупалдаанай уедээ гурбадахи удерэрын дайсанай бэхижүүлнээн үндэрые абаха гээн шанга захиралта үтгээбээ. Энэ шахардуу уедээ залуу командир өөрүнгөө взводой автоматчигуудтай батальоной баруун захаар үнеэхи үндэр ведэ мүлхижэ, арбаад алхамай үлэхэдээ, үндэгэд гжэ гранатануудаа шэдээд, дайсанай траншейдэш шударгыороожо, 20 гаран немецые хорообо. Шүүв хоёр бэхижүүлгэ гранатаар тэхэлжээ, дайсанай пулеметно 3 уурхай угы хэбээ. Энэ уедэ батальон шууд добтолгодободож, үндэрые абаад, саашаа урагшатайгаар дабшаа нэн. Энда взводой командир дайндаа хабаадалсанан нэгэл байлдаан тухай хэлэгдээбээ.

1943 оной авгууст нарадаа нэгэ шунаштангайдаанда Тимофей Занаевич дайсанай номондо дайрагдажа, хүндеэр шархатаад госпитальдо ороо бэлэй. Эндэхэдэн нараа эмшэлүүлээд, инвалид үнэмшэлгээтий 1944 оной январь нарадаа нютагаа ерэж аба эхыгээ,

Залуу үзэнэй замайзалууршан Тимофей Занаевич түрэлнютагтаа үе болоодлээрээ үзэн нүхэдтэйгээ, залуушуулж хөөрэлдээдээ замшалт Т.З. Гармаевийн ханы нүхэр Полина Бальбировна хоёр тоо нютаг тортон хайран Тори нюйн зулгын зунашагаа ерэж, абаажуул буусада гуламтын гал бадарж алижмэстүүжээ, огородийн тоо элбэгээр ургуулдаг замшалтай эхынгээ алдар нэрые найрлүүлж, нютаг голоо сурхуулж гэр бүлөөрөө найр ябадаглаа.

Михаил Цаган Буряад Республикин Габьяатай багшайнаа

ЗУРАГ ДЭЭР: Тимофей Занаевич Полина Бальбировна багша мэргэжлийн

Чрезвычайной ситуации

стабильности и слаженности

ответственности и доблести

состава органов

правительства

и общества

в целом

обеспечены

достижениями

и яркими

личностями

и общественными

активистами

и общественниками

и общественными

активистами

и общественными